

SAVONIA

Silmut -huopatekstiili

jatkamassa suomalaisen tekstiilitaiteen perinnettä

Kaisa Kotanen

Opinnäytetyö

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma Muotoilun koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Kaisa Kotanen	
Työn nimi Silmut -huopatekstiili jatkamassa suomalaisen tekstiilitaiteen perinnettä	
Päiväys 11.5.2012	Sivumäärä/Liitteet 52/2
Ohjaaja(t) Pirkko Tenkama	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Jyväskylän aikuisopisto	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössä on toteutettu huovutettu Silmut -tekstiiliteos. Tekstiilin valmistuksen ohessa on tarkasteltu tekstiilien valmistamisen merkitystä tekijälle ja hänen rooliaan tekstiilin kentällä – tekijänä ja kouluttajana.</p> <p>Opinnäytetyössä on perehdytty suomalaisen taidetekstiilin taustaan ja merkityksiin ja peilattu siihen tekijän omaa roolia ja tekstiilin tekemisen merkityksiä. Reflektointia varten on hankittu tietoa alan kirjallisuudesta, tutkimuksista ja alan ammattilaisten haastatteluista. Haastattelut tehtiin tekstiilialalla toimiville ammattilaisille, kahdelle tekstiilikonservaattorille ja ammatikseen taidetekstiilejä kutovalle tekstiilitaiteilijalle.</p> <p>Näiden näkemysten pohjalta on kuvattu suomalaisten tekstiilien ilmiöitä ja merkitystä sekä kuvattu oman ilmaisun ja tekemisen keskeisiä piirteitä. Työn tuloksia on tekijän oman ammatillisen identiteetin kasvu ja vahvistuminen sekä työn tulosten hyödyntäminen omassa työskentelyssä tekstiilien tekijänä ja kouluttajana.</p>	
Avainsanat huopa, huovutus, tekstiilit, sisutustekstiilit, taidetekstiilit	

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Design			
Author(s) Kaisa Kotanen			
Title of Thesis Silmut - felttextile continuing the tradition of Finnish textile art			
Date	11.5.2012	Pages/Appendices	52/2
Supervisor(s) Pirkko Tenkama			
Client Organisation /Partners Jyväskylä Institute of Adult Education			
<p>Abstract</p> <p>The goal of this thesis was to felt a textile work - Silmut. In this work the designer was thinking her own expression and meanings while making textiles. At the same time the designer was thinking the importance of the manufacture of textiles and her role as a feltmaker and a trainer.</p> <p>Ideas of the working process, thoughts and conclusions were applied by studying the background and the perspectives of Finnish textile art and it's history. In this thesis there were studied the literature, studies and interviews with some professionals of the textile sector. As results became a variety of meanings and phenomena from different perspectives. Two professionals working with textiles in museum as well as a professional textile artist were interviewed.</p> <p>With these basis of considerations were reflected Finnish textiles development and it's meanings for textile artists nowadays.</p>			
<p>Keywords felt, felting, textiles, decoration textiles, , art textiles</p>			

Sisältö

1 SILMUT HUOVASTA	5
2 SUOMALAISEN TEKSTIILITAITEEN JUURILLA	9
2.1 Suomalaisen tekstiilitaiteen ilmiötä.....	10
2.2 Huopa perinteisenä tekstiilimateriaalina.....	15
2.3 Näkökulmia tekstiilialan ammattilaisilta.....	18
2.3.1 Konservattori Anne Vesannon näkemyksiä tekstiilitaiteesta	18
2.3.2 Tekstiilikonservattori Maria Penin näkemyksiä tekstiilitaiteesta.....	21
2.3.3 Tekstiilitaiteilija Aino Kajaniemen näkemyksiä tekstiilitaiteesta.....	22
2.4 Taidekäsitön tekemisen tieteellistä taustaa	24
2.5 Oksilla - kohti silmuja.....	26
3 SILMUT – HUOVUTETTU TEKSTIILITEOS	27
3.1 Tekstiilin suunnittelu.....	28
3.2 Silmujen puhkeaminen.....	34
3.2.1 Materiaalit	34
3.2.2 Värjääminen.....	35
3.2.3 Huovuttaminen.....	37
3.3 Silmuista lehdiksi	41
4 SILMUJEN AVAAJA - MINÄ HUOVUTTAJANA	43
5 SILMUJEN VOIMA- POHDINTA	49
AINEISTOT	
KUVALUETTELO	
AIHEESEEN LIITTYVÄ KIRJALLISUUS	
SUULLISTEN TIETOJEN ANTAJAT	
JULKAISTUT LÄHTEET	
LIITEET	

1 SILMUT HUOVASTA

Tekstiilien tekeminen on minulle aina positiivinen kokemus, jolloin aika ja paikka häviävät ja tavoitan täydellisen rentoutumisen. Usein ideat työhöni löytyvät läheltä, omilta rappusilta katsellessa rauhallista maalaismaisemaa. Sen kauneuden ja vapauttavan tunnelman haluan tuoda esille töissäni. Opetustyöni rinnalla olen huovuttanut ja kutonut sekä käyttötuotteita että jonkin verran sisustustekstiilejä. Olen huovuttanut luonto-aiheisia tekstiilejä, joissa aiheena ovat esimerkiksi olleet kotiani ympäröivä koivikko sekä hehkuvat daaliat. Opettamisen ohessa on tärkeää pitää omaa ammattitaitoa yllä tekemällä itse tekstiilejä, perehtymällä tekniikoihin ja materiaaleihin sekä löytämällä niistä aina jotain uutta ja kiinnostavaa.

KUVA 1. Huovutettu Daalia –kattaustekstiili.

Huovutetuissa töissäni leikittelen huovan pehmeydellä, paksuudella, mutta myös sen kolmiulotteisilla mahdollisuuksilla. Huopa on materiaalina pehmeä, muovautuva, mutta välillä hyvinkin haastava. Lämmön ja muokkauksen avulla huovan saa yleensä taipumaan haluttuun muotoon, mutta välillä huopa osaa pistää hanttiin ja lopullista tulosta pitää hakea erilaisin tekniikoin ja keinoin. Yleensä löydämme huovan kanssa yhteisen, molempia miellyttävän muodon. Vuoropuhelu on tuottanut molempia tyydyttävän tuloksen. Tärkeä osa tekstiilejäni on myös valo, värit ja varjot. Töissäni

käytän huovuttamisen lisäksi värjäystä. Minua kiehtovat tekstiilien sisutukselliset elementit: tila, jonne työ sijoittuu ja sen tuoma tunnelma tilaan. Lisäksi tärkeää on tarina, sisältö ja se, että katsoja pysähtyy työn äärelle ja saa ajatuksia, hyvän mielen näkemästään.

KUVA 2. Koivikko – huopapaneelit, Kaisa Kotanen 2006, Grace Barrand Design Centre, Lontoo, Englanti.

Opinnäytetyöni tavoitteena on toteuttaa sisutuksellinen tekstiiliteos, jolla saan tilaan pehmeyttä ja tunnelmaa. Tekstiilin valmistuksen ohessa pohdin tekstiilien valmistamisen merkitystä itselleni ja rooliani tekstiilin kentällä – tekijänä ja kouluttajana. Tutkimusaineistoa hankin lukemalla, tekemällä, kokeilemalla, haastatteleamalla ja havainnoimalla. Aineistoa tutkin ja analysoin kriittisrealistisen evaluaatiomallin mukaisesti, joka etenee prosessina seuraavasti (Anttila 2006, 462.).

Tekstiilin valmistuksessa lähdän liikkeelle omasta ilmaisun tarpeesta, halusta valmistaa tekstiili, jonka valmistuksessa hyödynnän omaa jo olemassa olevaa ammattitaitoani. Ammattitaitoni huovuttajana on kehittynyt vuosien varrella huovuttaessa ja opettaessa huovutusta. Tekemistä kantaa hyvin voimakas näkemys valmiista tuotteesta ja erilaisten työvaiheiden kautta tekstiili muodostuu mielikuvan mukaiseksi. Prosessin aikana työn visuaalinen ja tekninen tavoite tarkentuu erilaisten vaiheiden kautta ja pääsen varsinaisen työn valmistamiseen ja toteuttamiseen. Tekemisen ja kokeilujen kautta työni kautta arvioin työtäni ja sen ominaisuuksia ja jatkan työstämistä päästäkseni tarkentuneeseen tavoitteeseen. Prosessin tuloksena syntyy Silmut, huovutettu tekstiiliteos.

Tietoa, taustaa ja ajatuksia työhöni haen perehtymällä suomalaisen tekstiilitaiteen menneisyyteen, perinteeseen ja nykyhetken kirjallisuuden ja tutkimustiedon kautta. Haen aiheesta tietoa tutkimalla alan kirjallisuutta ja haastatteleamalla muutamia tekstiilialalla toimivia ammattilaisia. Haastattelen kahta ammatikseen tekstiilien kanssa toimivaa tekstiilikonservaattoria sekä ammatikseen taidetekstiilejä kutovaa tekstiilitaiteilijaa. Näiden taustojen kautta mietin työskennellessäni omaa ilmaisua ja tekemistäni.

Opinnäytetyötä tehdessäni hyödynnän Jyväskylän aikuisopiston huovutus- ja värjäystiloja, jossa minulla on käytettävissä hyvät ja toimivat tilat sekä työvälineet. Lisäksi saan teknisissä kokeiluissa käyttää oppilaitoksen materiaalia ja valmistan itse uusia teknisiä kokeiluja erilaisia materiaaleja testaten. Hyödynnän oppilaitoksessa olevaa vahvaa huopa-alan tietotaitoa. Aloitan työskentelyn perehtymällä erilaisiin aineistoihin; haastattelen, tutkin kirjallisuutta ja vierailen näyttelyissä. Suunnittelen niiden pohjalta työtäni ja sen toteutusta. Teen tekstiiliä varten kokeiluja. Samalla saan aineistoa kirjalliseen työhöni. Lopuksi tarkastelen erilaisten ilmiöiden vaikutuksia tämän päivän tekstiilien tekemisessä ja ilmaisussa. Lisäksi mietin oman tekemiseni merkitystä

ja taustoja sekä sitä, mitä tekstiileilläni haluan kertoa. Tämän taustan pohjalta peilaan omaa rooliani huovuttajana, tekstiilin tekijänä ja tekstiilialan kouluttajana.

KUVA 3. P. Anttilan kriittisrealistinen evaluaatiomalli sovellettuna Silmut-tekstiiliteoksen valmistusprosessiin. (Anttila 2006, 462. Soveltanut K. Kotanen)

2 SUOMALAISEN TEKSTIILITAITEEN JUURILLA

Olen saanut hyvin yrittäjyyspainotteisen koulutuksen opiskellessani käsi- ja taideteollisuusalaan, vaikkakin itse aina tiesin, että yrittäjäksi minusta ei kai koskaan olisi. Enemmän minua kiinnosti aina ohjaus ja opettajuus. Kuitenkin käsi- ja taideteollisuusalan kouluttajana joudun miettimään omassa opetuksessa useinkin tuotteiden kannattavaa valmistusta, jolloin tuotevalmistus perustuu vahvasti tuotteiden tarjoamiseen ja tuotannollistamiseen. Kannattavuus ja hinta ovat aina prosessissa vahvasti mukana, jotta voidaan samalla miettiä kannattaako kyseisen tuotteen valmistaminen. Näiden asioiden opettaminen ja pohtiminen koulutuksessa on tärkeää, koska alallamme työllistyminen ja menestyminen perustuvat usein juuri tuohon ajatukseen, tuotteen kannattavaan valmistamiseen.

Viime vuosina olen itse herännyt pohtimaan enemmän myös muita käsityön tekemisen arvoja kannattavuuden rinnalla. Käsillä tekeminen on aina ollut tekijälleen palkitsevaa ja tärkeää. Neulominen, virkkaus, kudonta ja lukuisat muut käsityöt ovat syntyneet tekijöiden tarpeesta tehdä käsillään jotain. Käsityön kanssa on rentouduttu sekä koettu tekemisen sekä onnistumisen iloa. Nautittiin tekemisestä ja sen antamasta mielihyvystä, nautinnollisuudesta ja rentoutumisesta.

Itseäni on alkanut yhä enemmän kiehtoa käsityön perinteiset tekniikat ja tekemisen taustat. Vanhat perinteiset tekniikat pitäisi mielestäni ottaa enemmän mukaan opetukseen peruskouluissa, harrastustoiminnassa ja alan ammatillisessa koulutuksessa. Näen, että alan oppilaitoksilla on tärkeä tehtävä myös perinteisten tekniikoiden elvyttäjänä ja säilyttäjänä. Kädentaitojen taustalle tulisi hakea erilaisia, pehmeämpiä arvoja. Tätä kautta kädentaitojen perinteisiä taitoja voidaan ylläpitää ja ne säilyvät. Tärkeää on myös, että myös tulevaisuudessa voidaan niistä ammentaa osaamista ja taitoja myös tämän päivän tekijöille.

KUVAT 4. Opiskelijan huovuttamia ja kirjomia koristemunia.

Edellä mainittujen seikkojen vuoksi minua yhä enemmän kiinnostaa suomalaisen tekstiilitaiteen perinteet ja niihin vaikuttaneet asiat eri aikakausilla. Halusin selvittää näitä asioita opinnäytetyössäni. Seuraavassa teen katselmuksen suomalaisen tekstiilin kehityskulkuun ja käsillä tekemiseen vaikuttaneisiin taustoihin. Perehdyn tekstiilien ja käsillä tekemisen taustaan Suomessa. Näin hain hakemaan perspektiiviä omalle tekemiselleni etsimällä tietoa tekstiileistä, niiden tekijöistä ja niihin vaikuttaneista ilmiöistä eri aikakausilla. Mikä on ollut ominaista, mitkä seikat ovat vaikuttaneet tekstiilien valmistamiseen ja mitä kustakin ajasta on jäänyt elämään meille tämän päivän tekijöille?

2.1 Suomalaisen tekstiilitaiteen ilmiöitä

Suomessa tekstiilien tekeminen perustuu vahvasti kudottuihin tekstiileihin. Ryijyt nousevat siellä merkittävään asemaan. (Sihvo, 2009.) Ne ovat olleet hyvin läheisiä myös minulle. Olen opettanut kudontaa ja kutonut itse paljon, tosin ryijyn vain yhden kerran paperinarusta opiskeluaikoinani. Ryijyn kanssa olen päässyt kuitenkin tekemään hyvinkin läheistä yhteistyötä vuonna 2007, kun teimme ryijyprojektin opiskelijoiden kanssa Suomen käsityön museolle. Opiskelijoiden kanssa kudoimme kosketeltavat pienikokoiset kopiot ryijyistä *Ryijykuume* – näyttelyyn. Projektin oli laaja, mutta todella

antoisa. Pääsimme tutustumaan opiskelijoiden kanssa Konservointikeskuksen arkistojen kätköissä olleisiin ryijyihin ja hakemaan niistä tiedot uusiin kudottaviin toisintoihin. Apunamme meillä oli Konservointikeskuksen johtava konservaattori Anne Vesanto, joka jakoi meille valtavan määrän tietoa ryijyjen historiasta, estetiikasta, riiteistä ja sosiaalisista arvoista. Tuolloin pääsin aitiopaikalta näkemään suomalaisen tekstiilin elinkaaren vanhoista suojarahjyistä tämän päivän moderniin ryijyyn. Opiskelijamme kutoivat ryijytoisintoja museolle, mutta saimme kappaleet myös koululle ja ne ovat meille todella arvokkaat.

Ryjyjen kautta pystyi näkemään tekstiilien historian kehityskulkua myös yleisesti. Tarpeeseen tehtyihin ryijyihin alkoi pikkuhiljaa ilmestyä kuvia. Taiteen puolella 1800 - luvulla vaikutti individualismi, joka antoi alun tekstiilitaiteelle. Tekijät alkoivat signeerata teoksiaan ja siitä tuli taiteen merkki. Pikkuhiljaa värit ja kuviot alkoivat saada erilaisen arvon tekstiileissä. Samaisella vuosisadalla suomalaisuuden arvostus kasvoi ja nationalismi sai varmasti huippunsa 1900 - luvun alussa, jolloin vaikuttivat jugend ja voimakas taiteen ja tekstiilin tekijöiden joukko, esimerkiksi Akseli Gallen-Kallela, Hugo Simberg, Louis Sparre ja Albert Edefelt. Liekki-ryijy valmistui Pariisiin maailmannäyttelyyn vuonna 1900. (Suomen käsityön ystävät, historia.)

KUVA 5. Akseli Gallen -Kallelan Liekki -ryijy, joka valmistui Pariisiin maailman näyttelyyn vuonna 1900.

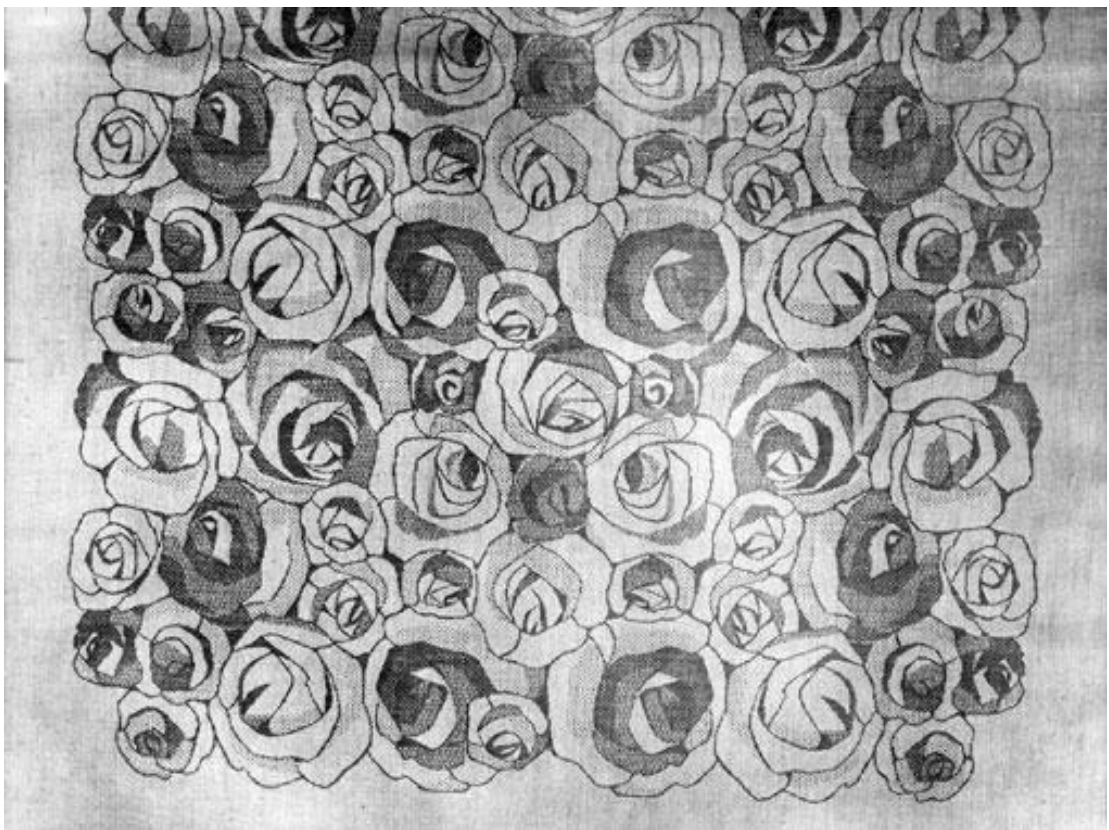
1900 – luvun alkupuolella (1920 – 30 - luku) näkyi voimakkaasti käsiteellinen valmistaminen ja kansanomaisen käsityön suosio kasvoi taiteilija piireissä. Vuosikymmenen merkittäviä tekstiilitaiteilijoita olivat Eeva Anttila, Impi Sotavalta ja Maija Kansanen. Töissä korostuivat valoisuus sekä funkiksen ja kubismin vaikutteet. Vuosikymmenen lopulla käynnistyi tekstiilitaiteilijoiden koulutus Taideteollisuuskeskuskoulussa¹. Tuolloin alkoi kehittyä naisten tekemä taide. (Poutasuo 2001, 18.) Perinteisesti Suomessa naiset ovat valmistaneet tekstiilejä. Vuoteen 2005 mennessä Taideteollisesta korkeakoulusta on valmistunut vain kuusi miespuolista tekstiilitaiteilijaa. Ilmiö on kiehtova tasa-arvoon pyrkivässä yhteiskunnassa (Tekstiilitaiteilijat TEXO ry 2007, 9). Kertooko se siitä, että naisten on helpompi tuoda ajatuksiaan esille tekstiilien kautta. Vai ovatko perinteiset roolimallit niin tiukassa edelleen?

KUVA 6. Eeva Anttilan kuvakudos Ilta kaupungissa (1944-1945). Kuva Designmuseo

¹ Taideteollisuuskeskuskoulu (1885 - 1949), aiemmin Veistokoulu (1871 - 1885), myöhemmin Taideteollinen oppilaitos (1949 - 1973), myöhemmin Taideteollinen korkeakoulu (1973- 2010), nykyisin Aalto yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu (2010 -).

Toisen maailmansodan aikaa leimasi pula materiaaleista ja se näkyi niin ryijyissä kuin muissakin tekstiileissä. Puhuttiin niukkuuden estetiikasta. Villaa ei saanut käyttää, koska sitä tarvittiin sodassa käytettäviin vaatteisiin. Sodan jälkeen 1950-luvulla suomalainen tekstiilitaide heräsi huippukauteen. Uuden rakentaminen ja niukkuus leimasivat aikakautta. Tyylinä nousi funkis, joka inspiroi monia muotoilijoita ja tekstiilitaiteilijoita. Syntyi käsite "Finnish Design". Tuon ajan merkittävimpiä tekstiilitaiteilijoita olivat esimerkiksi Eva Brummer, Dora Jung ja Ritva Puotila. Tuolloin perustettiin tekstiilitaiteilijoiden ammattijärjestö ja tekstiilitaide eriytyi käsityöharrastuksesta. (Suomen käsityön ystävät/historia; Kajaniemi 20.1.2011.)

KUVA 7. Dora Jungin 100 ruusua. Pöytäliina (Oy Tampella Ab 1962) on pellavadamastia. Kuva Aarne Pietinen / Designmuseo

1970- 80 - luvuilla tekstiileissä näkyvät uudenlaiset tekniikat ja materiaalit. Pellavasta ja puuvillasta kudotut kuultokudokset ja reliefiryijyt olivat ajalle tyypillisiä tekstiilejä. Tekstiilien koko muuttuu, kun tekstiilit siirtyvät seinältä tilaan. Ennen tekstiilit oli mitoitettu koteihin, nyt alettiin valmistaa enemmän tekstiilejä julkisiin tiloihin. Elettiin vaurasta aikaa, joten asiakkailta, yhteisöillä ja yrityksillä oli vara sijoittaa tekstiilitaiteeseen. Ajan arkkitehtuuri oli selkeää ja tekstiilein haluttiin tuoda tiloihin

pehmeyttä. Tekstiilejä hyödynnettiin myös tilojen akustiikassa. Käsityö käsitteenä viittasi kansan taiteeseen ja menneisiin arvoihin, kun sen samalla tuli olla tässä ajassa ja modernia. Vastapainona suurille julkisille tekstiileille tuli minitekstiili – trendi 1980 - luvun puolessa välissä. Ajan merkittävä tekstiilitaiteilija oli Uhra Simberg - Ehrström. (Suomen käsityön ystävät/historia; Kajaniemi 20.1.2011.)

1990 - luvulla tekstiileissä, kuten muuallakin, näkyi lama. Pelkästään tekstiilien tekemisellä ei elänyt ja tekstiilitaiteilijoidenkin piti tehdä tekstiilin tekemisen rinnalla muuta työtä esim. opetus- tai suunnittelutyötä. Vuosikymmenen loppupuolella tekstiilien tekemisen rajat kaatuivat. Tekstiili saattoi olla kolmiulotteinen veistosmainen tai maalausmainen installaatio. Tekstiili muuttui tasotyöstä kolmiulotteiseksi. Uusia ilmentymiä tekstiiliin toivat uudet suunnittelumahdollisuudet muun muassa tietotekniikan valtavan kehityksen myötä. Kahdeksankymmentä lukuun verrattaessa tekstiileissä oli kuitenkin jälleen aistittavissa omat juuret, käsityön perinne ja klassinen taide. Aikaa leimasivat uusi teknologia ja materiaalikokeilut. Tekstiileihin tuotiin mukaan uusia materiaaleja kuten valokuidut. Myös muuten vanhoja perinteisiä tekstiilin rajoja rikottiin, tehtiin väärin, kyseenalaistettiin ja sovellettiin. Aika tuli merkitykselliseksi tekstiilien tekemisessä. Elämä oli kiireistä ja hektistä, joten vastakohtaksi tekstiilitaiteilijat alkoivat tehdä hitaasti. (Suomen käsityön ystävät/historia; Kajaniemi 20.1.2011.)

KUVA 8. Johanna Vuorinen, Kirjokansi, valokuituryijy, 2001.

2000 -luvulla tekstiilitaiteen muutos ja vapaus on ollut suurta. Tekstiileissä käytettävissä materiaaleissa vain mielikuvitus on rajana. Tekniikoita sovelletaan uusilla, mielenkiintoisilla tavoilla, jotta saadaan tekstiileistä näyttäviä ja ne nousevat massasta. Kiinnostus kulttuuriin ja kansanperinteeseen on kasvanut ja sieltä ammennetaan aiheita tekstiileihin. Toisaalta pehmeämpien arvojen nousu on taas tuonut käsityöammattien arvotuksen uudelle tasolle. Buumiksi on noussut elämyksellisyys ja itsensä toteuttaminen on antanut uuden arvon myös käsityön ohjaukseen. Tekstiilejä tehdään taas myös paljon itse, pienimuotoisesti harrastaen. Verkkaiset ja rauhalliset työskentelytavat ovat nousseet hektisen elämän rytmin vastapainoksi. Tekstiilitaiteilijoilla suosittuja teemoja tänä aikakautena ovat taiteilijan henkilökohtainen kokemus ja ajattelu - naiseus, arkielämä, historia, poliittinen näkemys ja unelma. Aiemmin ideat olivat lähteneet enemmän luonnosta, tekstiilin pinnasta tai sen estetiikasta. Nykyisin tekstiilitaiteilija on vapaa perinteen taakasta. Aino Kajaniemi sanoi eräällä luennollaan, että nykyaikaa tekstiilien tekemisessä leimaa hyvin erään opettajan sanonta: "Unohda kaikki, mitä olet oppinut". (Suomen käsityön ystävät/historia; Kajaniemi 20.1.2011.)

2.2 Huopa perinteisenä tekstiilimateriaalina

Huovan ja huovuttamisen merkitys tekstiilien ja taidetekstiilien valmistuksessa ei nouse mitenkään merkittävään asemaan suomalaisessa tekstiilitaiteessa. Se on sinällään mielenkiintoinen ilmiö, koska huopaa on kuitenkin osattu valmistaa jo tuhansia vuosia ja materiaaleja on ollut saatavissa myös Suomessa yhtä kauan. Huopa on ollut perinteisesti enemmän käyttötekstiileissä ja tuotteissa käytetty materiaali. (Mentu, Mikkela, Paakkunainen 2005, 10.) Seuraavissa kappaleissa on katsaus huovan taustoihin ja tekniikan uudelleen nousuun tekstiilien materiaalina viime vuosikymmeninä.

Huopa ja huovutus ovat perinteisesti tunnettu perinnetekniikkana, jonka avulla on suojauduttu kylmältä, mutta myös paahteelta ja arojen tuuilta. Huovasta on valmistettu erilaisia käyttötuotteita hatuista asumuksiin. Huovan arvellaan olevan vanhin tekstiilitekniikka. Hautalöytöjen sekä ikuisen jään alueelta löytyneistä huovista on voitu arvioida vanhimpien huovutettujen tuotteiden sijoittuvan aikakaudelle 500 ekr. Suomeen huopa levisi ilmeisesti vasta 1800 -luvulla. Ensimmäisiä huovutettuja tuotteita olivat jalkineet, hatut ja lapaset. Ensimmäinen huopatehdas perustettiin 1895

ja seuraavalla vuosisadalla tehtaita syntyi lisää mm. Jämsän jokilaaksoon, jossa on edelleen kolme huopatehdasta. (Mentu, Mikkeli, Paakkunainen 2005, 10-13.)

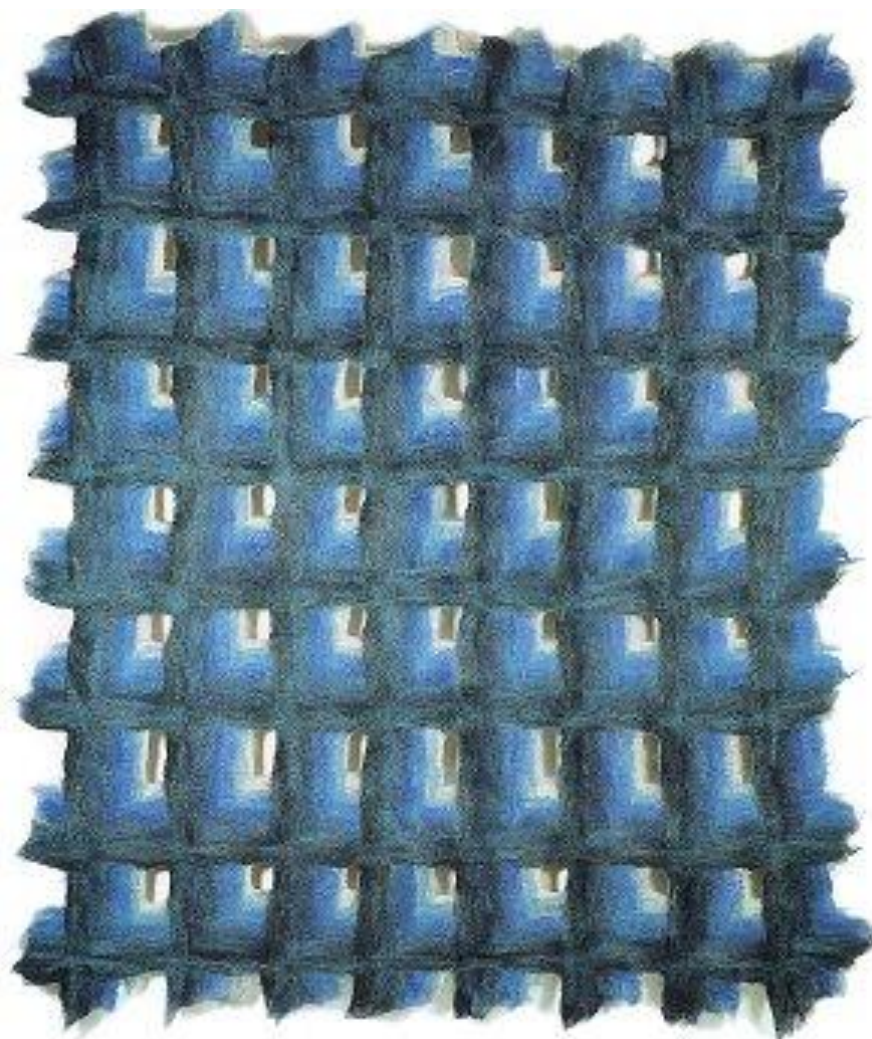
Kotiteollinen huovutus eli tehdastuotannon rinnalla ja näin huovutettiin jalkineita, hattuja ja muita tuotteita, joita tehtaissa ei valmistettu. Sota -ajan villapula ja teollisuustuotteiden yleistyminen vähensivät kuitenkin näiden tuotteiden tarvetta ja tekokuidut korvasivat villan materiaalina. Huovutuksesta tuli harvojen taitajien perinnekäsityötä. 1970-luvulla huovutuksen suosio lähti kuitenkin uudelleen kasvuun käsityöläisten parissa. Parikymmentä vuotta myöhemmin 1990 -luvulla huopa oli jo suosittua harrastajien, käsityöläisten, muotoilijoiden ja taiteilijoiden keskuudessa. Huovutus on noussut osaksi tekstiilialan koulutusta mm. käsi- ja taideteollisuusalan oppilaitoksissa. (Mentu, Mikkeli, Paakkunainen 2005, 17.)

Tekstiilien ja muiden tuotteiden valmistus huovasta kehittyi sen suosion myötä. Käsityöläiset ja muotoilijat ottivat materiaalin omakseen ja alkoi syntyä yrityksiä huovan ympärille. Yritykset valmistavat huovutettuja mm. tekstiilejä, käyttötuotteita, vaatteita ja asusteita. Mainittavia huopatuotteita valmistavia yrityksiä ja yrittäjiä ovat mm. Kaija Paltto, Papiina Oy, Verso Design Oy ja Felt Faction. Huopa on noussut myös tekstiilien materiaaliksi viimeisinä vuosikymmeninä. Tällä hetkellä Suomessa toimii muutamia tekstiilitaiteilijoita, jotka valmistavat huovasta taidetekstiilejä. (Mentu, Mikkeli, Paakkunainen 2005, 18.) Henkilökohtaisesti pidän erityisesti Mirja Marschin ja Ritva Peuran töistä. Mirja Marschin taidokkaat huovutetut tekstiilit kuvaavat usein naiseutta ja huopa on saanut töissä rinnalleen kirjontaa, erilaisia materiaaleja ja kuvansiirtoa. Usein Marshin töissä on myös leikattua huovan pintaa.

KUVA 9. Mirja Marschin työ "Fall". Huovutus, kumasiiirtokuva, kirjonta. 2007.

Maisa Tikkanen on Suomen tunnetuin tekstiilitaiteilija, joka käyttää materiaalinaan huopaa. Hän on tehnyt ensimmäiset kokeilunsa huovasta jo 1970 – luvulla valmistuttuaan Taideteollisesta korkeakoulusta. Hänet tunnetaan isoista, julkisiin tiloihin valmistetuista teoksistaan. Hän on kehitellyt huovan työstämiseen oman persoonallisen tavan, jonka ansioista hänen ilmaisunsa on hienovaraisen vivahteikasta. Maisa Tikkanen valittiin 1994 vuoden tekstiilitaiteilijaksi tunnustuksena teostensa korkeasta ammatillisesta ja taiteellisesta tasosta sekä urauurtavasta työstään huovutuksen parissa. (Gylèn, Enbom 2000, 36-43.)

KUVA 10. Lumen valo/Light of snow, Maisa Tikkanen, 1998, 210 cm x 170 cm.
Valtion taidekokoelma / The State Art collection.

2.3 Näkökulmia tekstiilialan ammattilaisilta

Saadakseni omaan ilmaisuuni ja ajatuksiini uusia näkökulmia halusin haastatella muutamia alan ammattilaisia, joilla on vahva näkemys suomalaisesta tekstiilialan taustasta ja tämän hetkisestä tilasta. Teemahaastattelujen kautta lähdin peilaamaan omaa näkemystäni tekstiileistä ja samalla keskustelujen kautta laajentamaan omaa näkemystäni suomalaisesta tekstiilitaiteesta. Halusin selvittää haastattelujen kautta, miten alalla olevat ammattilaiset näkevät tämän ajan tekstiilien tilan suhteessa historiaan. Lisäksi halusin saada tekijälähtöisen näkökulman taidetekstiilien tekemiseen. Mietittyäni alan ammattilaisia ja osajia, päädyin haastattelemaan kahta tekstiilikonservaattoria ja yhtä tekstiilitaiteilijaa. Mietin valmiiksi kysymyksiä, joita esitin haastateltaville (liite 1). Kysymysten avulla selvitin, miten he näkevät tämän päivän tekstiilitaiteen suhteessa suomalaisen tekstiilitaiteen historiaan, millaisessa ajassa tekstiilejä valmistetaan ja mitkä ovat tämän ajan vaikuttajat tekstiileissä. Lisäksi halusin tietää, tekevätkö tämän päivän tekstiilien tekijät tekstiilejä erilaisista lähtökohdista kuin aiemmin.

Vierailin Jyväskylän Konservointikeskuksella, joka toimii Suomen käsityönmuseon yhteydessä Jyväskylässä ja tekstiilitaiteilija Aino Kajaniemen kotona, joka on myös Jyväskylässä. Konservointikeskuksella haastattelin kahta konservaattoria, Anne Vesantoa ja Maria Peniä. Konservattoreilla on valtava tietämys tekstiileistä ja he ovat työskennelleet paljon erilaisten tekstiilien kanssa, joten tuntevat ja näkevät varmasti ajan ilmiöt tekstiilien historiassa. Kävin tekemässä haastattelut konservointikeskuksella 9.3.2012 ja yksi haastattelu kesti noin puoli tuntia. Nauhoitin haastattelut ja litteroin ne myöhemmin. Lisäksi haastattelin tekstiilitaiteilija Aino Kajaniemeä. Hänen luonaan kävin 15.3.2012 ja hänen haastattelunsa kesti noin tunnin. Myös tuon haastattelun nauhoitin ja litteroin myöhemmin. Seuraavissa luvuissa kuvailen haastateltavien näkemyksiään suomalaisesta tekstiilitaiteesta teemahaastattelujeni pohjalta.

2.3.1 Konservattori Anne Vesannon näkemyksiä tekstiilitaiteesta

Taidekäsityön määritelmää pohditaan Suomen käsityön museolla jatkuvasti. Taidekäsityö ei ole korkeatasoisempaa kuin tavallinen käsityö, vaan sen tarkoitus on jokin muu. Käsityötuote on usein käyttöesine, kun taas taidetekstiili on usein uniikki kappale, joka on suunniteltu tiettyyn tilaan ja tarkoitukseen, tietylle asiakkaalle.

Yleensä taidetekstiili on kallis. Käyttötekstiili on sarjassa tehty, halvempi, helpommin korvattavissa ja usein kenen tahansa hankittavissa.

Taidetekstiilin taso on laskenut, minkä Vesanto arvelee johtuvan mm. siitä, että taidetekstiilien tekijä oli ennen aina valmistunut Ateneumista². Taideteollisesta korkeakoulusta valmistunut tekijä tunsi materiaalit ja tekniikat hyvin. Hän oli ammattitaitoinen, osasi tehdä itse, mutta osasi myös opastaa kutojiaan. Työt syntyivät yhteistyössä suunnittelijan ja kutojan kanssa. Suunnittelijat pystyivät palkkaamaan kutojia, nykyään suunnittelijat tekevät työt alusta loppuun itse. Taidetekstiilien uudeksi arvoksi on noussut hitaasti tekeminen ja tekniikkaa testaillaan, kun perustekniikan rinnalle haetaan uusia käyttöarvoja, muutosta, uusia näkemyksiä ja ulottuvuuksia. 1950-luvulla tekniikka ja tekstiiliteollisuuden voimakas kehitys olivat riittävää tekstiilien näkymiselle ja olemassa ololle. Nykyisin pitää osata tuoda tekniikasta tai materiaaleista jotain erityistä esiin, jotta pystyy erottautumaan. Huovutus ei ole koskaan ollut perinteinen taidetekstiilitekniikka, sen Vesanto näkee jollain tavoin halvemmin toteuttavana tekniikkana kankaanpainannon ohella.

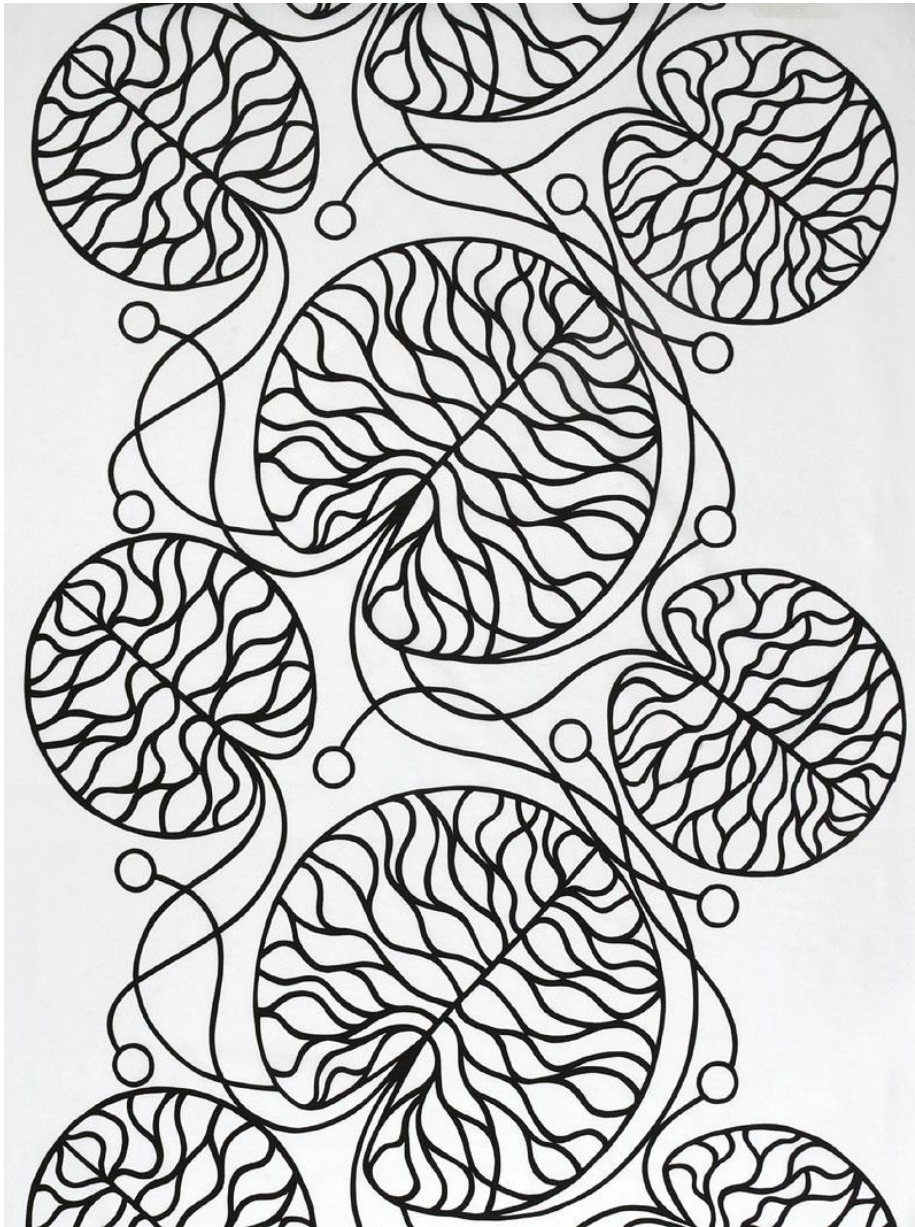
Ennen oli yhteiskunnallisesti tiukemmin rajattua, kuka pystyi käyttämään tekstiilitaiteilijan nimikettä. Osaaminen piti osoittaa ja näyttää toteen. Nykyään titteliä käytetään löysemmin perustein, eikä titteli ole aina taiteellisen ammattitaidosta. Konservattorin työssä törmää esimerkiksi heikommin valmistettuihin kirkkotekstiileihin kuin aiemmin. Tekstiilit ovat olleet teknisesti heikommin kudottuja ja niissä on käytetty huonompi laatuja materiaaleja kuin aiemmin. Usein myös materiaaliyhdistelmät saattavat olla sellaisia, että tekstiilien huoltaminen on vaikeaa.

Taide elää ajan mukaan ja siinä näkyvät ajan ilmiöt, mutta perusolemukseltaan taidetekstiilien valmistus on säilynyt ennallaan. Taidetekstiilien pääasialliset tekniikat ovat perinteisesti olleet kudonta ja kirjonta. Pinta ja struktuuri tai niiden loistava yhdistelmä tekevät tekstiileistä kiinnostavia, hienoja ja tyylikkäitä. Tekniikat ja työvälineet ovat säilyneet ennallaan ja pysyneet kohtalaisen samoina. Kaikkein hienompia pellavalankoja ei ole enää saatavissa ja villalankojen väriskaaloja ei ole saatavilla enää samanlaisina kuin ennen. Käsinkerätyjä lankoja saa edelleen ja

² Puhekielessä Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulusta käytetään nimitystä Ateneum, koska oppilaitos toimi Ateneumin rakennuksessa vuosina 1887 - 1886.

Suomessa on lampureita, joilta saa hyvää villalankaa. Usein tekstiilitaiteilijat värjäävät villalankansa itse.

Markkinoilla on nykyisin enemmän käsityöläisten tekemiä sisutustekstiilejä, esimerkiksi painettuja sisutustekstiilejä. Painokankaassa kankaan struktuuri jää vähemmälle, siinä korostuvat enemmän värit ja kuviot. Marimekolla esimerkiksi on taitavia tekstiilisuunnittelijoita ja kankaita voidaan pitää tekstiilitaiteena, mutta ne eivät ole kuitenkaan taidetekstiilejä. Marimekon kankaissa korostuu enemmän muotoilu. Marimekon tekstiilitaiteen voi rinnastaa suomalaiseen lasi- ja keramiikkataiteeseen. Taiteilijat suunnittelevat sarjoja käyttötuotteiksi, mutta kuitenkin taiteilija tekee sarjatuotannon suunnittelun rinnalla omaa uniikkia taidekäsityötä.

Kuva 11. Anna Danielssonin Marimekolle suunnittelema Bottna -kangas.

Tekstiilitaidetta on taas alettua arvostaa uudelleen, mistä osoituksena Vesanto näkee esimerkiksi Dora Jungin tekstiilien uudelleen tuotannon ja ryijyjen suosioin. Jonkin verran myös teetetään taidetekstiilejä. Taidetekstiilejä on tänä päivänä kirkoissa sakraali- ja symbolitekstiileinä ja sisustuksen osana esimerkiksi alttaritauluina. Lisäksi taidetekstiilejä on gallerioissa, näyttelyissä, yksityisissä ja yleisissä tiloissa (sairaalat, pankit, kulttuuritalot), ministeriöissä, museoissa sekä yksityisillä taiteenkerääjillä. Suomalainen tekstiilitaide on edelleen elossa. Suomalaisen tekstiilitaiteen alku oli komea 1950-luvulla, mutta se hiipui 70 -80 -luvulla, kun makusuuntauokset olivat hyvin erilaisia ja loistokkaita töitä tuolta ajalta on vaikea löytää tai niitä on vähän. Nyt tekstiilitaide on elpymässä, hyviä tekijöitä on valmistunut Taideteollisesta korkeakoulusta (nykyisin Aalto-yliopisto) ja jotkut vanhat tekstiilitaiteilijat tekevät edelleen. Arvoa annetaan taas materiaaleille sekä osaamiselle tekstiilien valmistuksessa.

2.3.2 Tekstiilikonservaattori Maria Penin näkemyksiä tekstiilitaiteesta

Taidekäsityö on aina luomus, tekijästä itsestä ilmaistu teos. Taidetekstiili on tekstiilisuunnittelijan suunnittelema ja tekemä teos. Taidetekstiili voi olla vaatekin, esimerkkinä papin sakraalit tekstiilit. Yleensä taidetekstiili tehdään halusta ilmaista itseään, se on tekijän luomus, joka tuo katsojalle hyvää mieltä, virikkeitä ja se voi olla jopa sivistävä. Tekstiilitaiteilijan tulee olla koulutettu ja yleisesti tunnustettu alallaan. Ammattitaitoinen tekstiilitaiteilija on kyvykäs ja taidokas tekijä ja hänen tulee huomioida laadukkuus tekstiilien valmistuksessa. Hänen tulee osata ajatella materiaalien yhteensopivuutta, soveltuvuutta tekstiiliin sekä huomioida ajan kuluma tekstiileissä. Tärkeä seikka on huomioida myös tekstiilien huolto ja pesu.

Peni näkee tekstiilien valmistamisen entisaikaan elitistisempänä ja kapeampi alaisena, kuin nykyisin. Tai sitten aika on kullannut sen, mitä entisajoista kerrotaan. Maailma on muuttunut, uudemmat tekstiilitaiteilijat käyttävät laajemmin materiaaleja ja tekniikat ovat tuoneet uudenlaisia mahdollisuuksia. Tekstiilin tekemisen kenttä on laajentunut ja monipuolistunut ja muuttuvan maailman myötä virikkeitä tekstiileihin voidaan hakea hyvinkin laajasti. Ilmaisutavat, muodot ja materiaalien käyttö ovat muuttuneet, nykyisin tekstiileissä ei välttämättä käytetä perinteisesti ajateltuja tekstiilimateriaaleja. Nykyisin tekstiilien tekemisen tavat ovat räjähtäneet ja laajentuneet kaikkine mahdollisuuksineen. Lisäksi tekstiilien tekeminen on arkipäiväistynyt ja arvostus on tullut alaspäin, mutta tekstiilitaidetta kuitenkin arvostetaan edelleenkin tänä päivänä ja

tekstiilejä tilataan yleisiin ja yksityisiin tiloihin. Tämän päivän tekijöistä Peni arvostaa esimerkiksi Paola Suhosta ja Globe Hopea. Kierrätysideologia on hieno näkökulma taiteen ja tuotteiden valmistuksessa. Tämän päivän arvot ovat erilaiset, sallivuus erilaisiin asioihin on lisääntynyt. Esimerkiksi 30 -vuotta sitten ei olisi voinut kuvitella, että ryijyssä on mukana tutteja, kuten Touko Issakaisen ryijyssä tänä päivänä.

2.3.3 Tekstiilitaiteilija Aino Kajaniemen näkemyksiä tekstiilitaiteesta

Tekstiilitaiteilija Aino Kajaniemen kuvakudosteoksia on ollut esillä lukuisissa kotimaisissa ja kansainvälisissä näyttelyissä. Niitä on hankittu sekä yksityisiin että julkisiin tiloihin mm. kirkkotekstiileiksi. Aiheet heijastelevat läheisesti ihmisen elämään liittyviä tunnelmia, tunteita ja tilanteita. Aino Kajaniemi valittiin vuoden tekstiilitaiteilijaksi vuonna 2010. (Aino Kajaniemi, 16.3.2012.)

Mustavalko- sävyisissä töissään Kajaniemi kuvaa usein ihmisiä. Töiden kautta hän kuvaa ihmiselämän vaikeutta ja moninaisuutta, mitä kaikkea meiltä ihmisiltä vaaditaan, kuinka haastavaa on pärjätä elämässä, miten onnistumme ja kuinka monella tavalla ihmiset voivat ratkaista näitä asioita. Töissään Kajaniemi käyttää paljon symboleita, joiden kautta hän ilmaisee tekstiilensä tarinoita. Värit eivät ole hänelle ominainen ilmaisukeino, eikä hän useinkaan käsittele niiden avulla asioita tekstiileissään. Värejä hän käyttää yleensä vain korostaessaan töissään jotain yksityiskohtia.

Taidetekstiilin määritelmään Kajaniemi on törmännyt vain rakentaessaan tai juryttäessään näyttelyitä. Taidetekstiilin käsite laajenee koko ajan. Jossain vaiheessa määritelmänä pidettiin sitä, että taidetekstiilissä tuli olla tekstiiliä materiaalina tai sisältönä jotenkin muuten, esimerkiksi traditiona, työn lähtökohtana. Taiteellisista näkökulmista taidetekstiilin määrittely on mahdotonta. Omia töitään hän pitää tekstiileinä ja taiteilijuus kasvoi häneen itseensä pikkuhiljaa, kun oli tehnyt työtä jo vuosia.

KUVA 12. Mémoire, 2007, kuvakudos, Aino Kajaniemi. Kuva Rune Snellman.

Taidetekstiilejä Kajaniemen mielestä voi valmistaa kuka vain, eikä tekeminen vaadi nimeä tai nimikettä. Toisaalta hän näkee, että TEXO:n jäsenet ovat oikeutettuja käyttämään tekstiilitaiteilijan nimikettä. Usein TEXO:n jäsenet käyttävät tekstiilitaiteilija nimikeen perässä TEXO:a, mikä ilmaisee, että he ovat TEXO:n hyväksymiä tekstiilitaiteilijoita. Sitä voidaan pitää eräänlaisena kriteerinä ammattitaidosta.

Tämän päivän tekstiilitaidetta Kajaniemi kuvaa sanalla vapaus. Nykyisin on vähemmän sääntöjä ja enemmän taidetta kuin ennen. Sisustustekstiili voi sisältää käyttötekstiilit, mutta voiko se sisältää taidetekstiilit? Perinteisesti halutaan ajatella, että taide ei voi olla osa sisustusta, mutta julkiset teokset ovat kuitenkin osa arkkitehtuuria. Taidetekstiilejä on paljon julkisissa tiloissa, jolloin se on valmistettu huomioiden ympäröivä tila.

Tekstiilitaiteilijan työn Kajaniemi kuvaa nimenomaan ammatikseen. Välillä sekin työ tuntuu haastavalta ja kutominen ei innosta, silloin on vain pakotettava itsensä töihin ja tunne menee aina ohi. Leipä ei taiteilijalla aina ole leveä, mutta ei Kajaniemellä ole ollut sellaiset odotuksetkaan. Hän kokee itsensä onnekkaksi, että aina on kuitenkin ollut töitä. Mediasta ja julkisuudesta Kajaniemi ei juuri välitä. Hän on kehittänyt

itselleen kuoren sekä positiivista että negatiivista palautetta kohtaan. Tällä tavoin hän hakee itselleen työrauhaa. Huomion laittaminen palautteeseen veisi vain turhaa energiaa työltä. Sen jälkeen, kun työ on tehty ja luovutettu pois, se alkaa elämään omaa elämäänsä jossain muualla.

Parasta tekstiilitaiteilijan työssä on se, kun ratkaisee jonkin ongelman ja saa hyvän mielen. Välillä omaan tekemiseen pitää ottaa perspektiiviä ja lähteä esimerkiksi taiteilijaresidenssiin Pariisiin, missä Kajaniemi oli juuri ollut kaksi kuukautta piirtämässä luonnoksia. Taiteelliseen tekemiseen pitäisi aina kuulua luova lorviminen, jolloin saa aikaa työstää aiheita, luonnoksia ja keskittyä vain olemiseen ja miettimiseen.

2.4 Taidekäsityön tekemisen tieteellistä taustaa

Ymmärtääkseni oman tekemisen tarkoitusta ja ilmaisun tarvetta halusin tutkia hieman tarkemmin käsityön ja taiteen tutkittua taustaa. Tutkimustiedon kautta halusin selvittää käsityön (tekstiilien) tekemisen vaikutuksia tekijälle. Lisäksi halusin laajentaa omaa näkemystäni oman tekemisen taustoista. Perehdyin itse työni tiimoilta Eija Vähälän käsityötieteen lisensiaattitutkimukseen Luovan käsityöprosessin yhteydet psyykkiseen hyvinvointiin sekä Seija Kojonkoski- Rännälin tutkimukseen, Ajatus käsissämme – Käsityön käsitteen merkityssisällön analyysi. Seuraavissa kappaleissa olen esittänyt muutamia itselleni merkitykselliseksi nousseita näkemyksiä noista tutkimuksista.

Käsityön tekeminen on tekijälle hyvin kokonaisvaltainen prosessi. Tekijä on siinä mukana fyysisesti, psyykkisesti ja henkisesti. Prosessin avulla tekijän on mahdollista toteuttaa omia pyrkimyksiään ja kokea elämyksiä, mutta tämän lisäksi hän kehittyy monipuolisesti ja tasapainoisesti kaikilla persoonallisuutensa alueilla. Käsityön tekemisen ja prosessien kautta tekijän minäkuva kehittyy ja vahvistuu. Käsityön tekemisen voidaan sanoa olevan jopa välttämätöntä oman elämän rakentamiseen monipuolisesti. (Kojonkoski -Rännäli 1995, 61.) Käsityön tekemisen prosessi on sarja pieniä mahdollisuuksia, jotka jokainen vuorollaan konkretisoituvat koeteltavaksi ja arvioitavaksi. Tekijän mielenkiinto prosessiin säilyy prosessin edetessä osin pysyvänä tietoisuutena, osin muotoutuvana mielikuvana työn lopullisesta rakenteellisista ja esteettisistä ominaisuuksista ja kokonaisuudesta. Herkulliset ja tyydyttävät välivaiheet johdattavat yhä täydellisempään tuotokseen ja tyydytykseen. Valmis tuote vapauttaa

tekijässä energiaa uusiin ja suurempiin haasteisiin. (Kojonkoski -Rännäli 1995, 62.) Vähälä toteaa, että käsityötä usein tekevällä on luultavammin muistoja prosessin aikaisista mielihyvän tunteista, omien käsien aikaansaannosten näkemisestä ja konkretisoitumisesta. Lisäksi vahvistusta emotionaalisille kokemuksille tuo usein ulkopuolisten antama positiivinen palaute, silloin kun tuote on onnistunut. (Vähälä 2003, 73.)

Kojonkoski -Rännäli kuvaa käsityön tekemisen prosessin olevan kokonaisvaltaista tekemistä. Tällä hän tarkoittaa, että käsityön valmistamiseen liittyy sekä suunnittelu esteettisten ominaisuuksien että teknisten ratkaisujen osalta. Lisäksi siihen liittyy ideointi, luova ongelmaratkaisu, ajattelu sekä suunnitelmien toimeenpanevaa tietävää hallitsemista. Kun tämä prosessi tapahtuu yhden tekijän toteuttamana, voidaan puhua kokonaisvaltaisesta tekemisestä. Tällainen kokonaisvaltainen käsityön prosessi vaatii ihmisen henkisen, älyllisen, fyysisten ja motoristen kykyjen ja taitojen käyttöä ja harjaannuttamista. (Kojonkoski -Rännäli 1995, 68.)

Käsityön laadullisia kriteerejä tarkastellessa yksi tärkeimmistä on tekemisen taito. Tällä tarkoitetaan usein tuottamisen tekniikkaan liittyviä motorisia taitoja. Tämä yksin ei kuitenkaan riitä, vaan käsityötaitoon liittyy myös käsittäminen siitä, miten jotain sellaista syntyy, jonka tekemisen ja olemassaolon perusta on tekijässä itsessään. Lisäksi hyvän käsityötuotteen määreeksi voidaan määritellä tarkoituksenmukaisuus ja kauneus. Tällöin kauneus ei ole mikään tuotoksen esteettinen lisäarvo, vaan tarkoituksen mukaisuuteen ja käytännöllisyyteen verrattavissa oleva taitavan tekemisen jälki tuotoksessa. Käsityön tuotos, taitavasti tai vähemmän taitavasti tehty on aina itsenäinen kokonaisuus, eikä kaipaakaan lisämääreitä. Mutta se voi tulla myös taideteokseksi silloin, kun tekijällä on ollut pelkän käyttö- ja koriste-esineen tekemisen lisäksi tarkoitus ja kyky ilmaista työssään jokin idea tai ajatus. (Kojonkoski -Rännäli 1995, 83.)

Harrastuksena tapahtuva käsityön tekeminen ei useinkaan tavoittele ensisijaisesti lopputuotetta, vaan toimii ennen kaikkea tekijän oman halun mukaisena omaehtoisena toimintana. Tietämättäänkin käsityön tekijä toimii terapeuttisella tavalla. Käsityön tekeminen voi olla musiikin tavoin luova prosessi, vaikuttaa tekijänsä hyvinvointiin, antaa itsenäisyyden tunnetta, vapautta harrastaa taitojensa mukaista toimintaa ja tasapainottaa ja rauhoittaa vapaa-ajan olotilaa. Jos käsityöprosessi voisi lisätä itsetuntemusta eli toimia eräänlaisena välittäjänä omien tiedotettujen ja

tiedostamattomien psyyken rakenteiden välillä, saattaisi käsityöllä olla tekijän kannalta pitkävaikutteisista merkitystä. (Vähälä 2003, 62.)

2.5 Oksilla - kohti silmuja

Opettajan työssäni olen tekemisissä tekstiilien ja niiden historian kanssa viikoittain ja suomalaisen tekstiilialan historian olen opintojen aikana käynyt läpi useampaakin kertaan. Opinnäytetyöni tiimoilta palasin suomalaisen tekstiilialan historian juurille taas uudesta näkökulmasta, tehdessäni opinnäytetyöni taustatyötä, hakiessani tietoa teemahaastattelujen, kirjallisuuden sekä tutkimustiedon kautta. Tekstiilialan historia on peilannut aina aikansa tekijöitä, tapahtumia ja ilmiöitä ja niistä nostin pääkohtia työhöni. Haastatteluista pystyin ammentamaan paljon tietoa ja vertailupintaa omiin ajatuksiin työtäni varten ja sain varmuutta oman tutkimukseni eteenpäin viemiseksi. Konservojien tieto ja taito tekstiilien parissa on laaja ja haastattelujen kautta tuli selkeästi ilmi käsitys tämän ajan tekstiilitaiteen tilasta suhteessa historiaan. Konservojien antama tieto taideteksteilleistä oli asiantuntevaa ja arvokasta. Heillä oli vahva, kokemukseen perustuva näkemys suomalaisesta tekstiilitaiteesta, sen erilaisista muutoksista ajan ja ilmiöiden mukaan. He osasivat tiivistää suomalaisen tekstiilien historian, josta itse sain paljon ajatuksia omaan työskentelyyn. Lisäksi heidän vahva materiaaleihin ja tekniikoihin liittyvä tieto antoi ajatuksia omaan työskentelyyn tekijänä ja kouluttajana. Heidän kertomastaan löysin ajatuksia tämän päivän tekstiilien ilmaisulliseen vapauteen sekä ammattitaidon ja laadun merkitykseen tekstiilien tekemisessä.

Tekstiilitaiteilija Aino Kajaniemen haastattelun kautta pääsin sisälle taiteilijan näkemyksiin tekstiilitaiteesta. Hänen haastattelunsa auttoi minua ymmärtämään, että tekstiilitaiteilijan työ on ammatti, mutta kuitenkin kiehtova ja erilainen. Työn keskeisimpiä asioita on ilmaisu ja töiden kautta asioiden esilletuominen, eräänlainen kantaa ottava tekeminen. Kajaniemen haastattelussa nousi vahvasti esiin taiteilijan oma tekeminen ja ilmaisu. Tekstiilejä on aina valmistettu aikakausista ja ajan ilmiöistä huolimatta tai ehkä juuri niiden vuoksi tekstiilitaiteilijoilla on ollut halu tuoda ajatuksiaan esiin tekstiilien kautta. Aikakaudet ovat antaneet tekstiilien tekemiseen oman ulkonäön ja leimansa. Entisajan tekstiilien valmistaminen nähdään perinteisesti taidokkaana osaamisena niin teknisesti kuin materiaalisesti. Tämän päivän tekstiilintekijät joutuvat ratkomaan teknisen ammattitaitonsa rinnalla erilaisia, lähinnä

ilmaisullisia ongelmia teksteileissään. Enää pelkkä kudos ja pintastrukturi eivät riitä, pitää löytää uusia tapoja ilmaista itseään teknisesti ja visuaalisesti. Tämän ajan tekstiilitaidetta kuvaa parhaiten sana vapaus. Tekstiilejä tehdään tekijöiden omista lähtökohdista ja ajatuksista. Tekniikoita ja materiaaleja käytetään monilla eri tavoilla. Perinteitä kunnioitetaan ja arvostetaan ja niistä ammennetaan uutta, mutta perinteiset tekniikat ja materiaalit vaikuttavat aina tekstiilien taustalla. Taidetekstiilien arvostus on säilynyt, mutta se on erilaista kuin ennen. Tekijöitä on paljon ja erottautuminen massasta vaatii innovatiivista teknistä osaamista ja materiaalien hallintaa. Teknisen taidokkuuden rinnalle on noussut ilmaisu ja ajan ilmiöiden tuomat näkemykset. Taiteilijan rauhallisuus ja pohtiva asenne sai ajattelemaan omaa tekemistä syvemmin. Mitä kaikkea käsillä tekeminen meille tekijöille antaakaan?

Kojokoski-Rännälin ja Vähälän töitä tutkiessani sain vastauksia Kajaniemen haastattelussa nousseeseen kysymykseen. Sain ajatuksia käsityön tekemisen kokonaisvaltaisesta merkityksestä tekijälle. Se auttoi ymmärtämään oman tekemisen tärkeyttä, mutta myös käsityöprosessin merkitystä, jota ei tietoisesti tule ajatelleeksi. Oman ilmaisun merkitys liittyy olennaisesti myös käsityön kokonaisvaltaiseen tekemiseen, jolloin mukana prosessissa on tekijän koko keho niin fyysisesti, psyykkisesti kuin henkisesti. Tekijälle prosessin kokonaisvaltaisuus on antoisaa ja palkitsevaa, vaikkakin sen kautta koetaan monenlaisia tunteita, positiivisia ja negatiivisia. Käsillä tekemisen prosessi etenee pienien onnistumisen ja epäonnistumisen kokemusten kautta lopulliseen teokseen. Käsityön tekemisen terapeuttinen vaikutus tuottaa tekijälleen onnistumisen kokemuksia ja se pitää yllä mielenkiintoa prosessiin. Lopulta prosessi onnistuessaan vapauttaa valtavan määrän voimavaroja ja motivaatiota uusiin tekemisen prosesseihin. Seuraavassa pääluvussa käyn läpi Silmut -huovatekstiilin ideointia, suunnittelua ja valmistusta.

3 SILMUT – HUOVUTETTU TEKSTIILITEOS

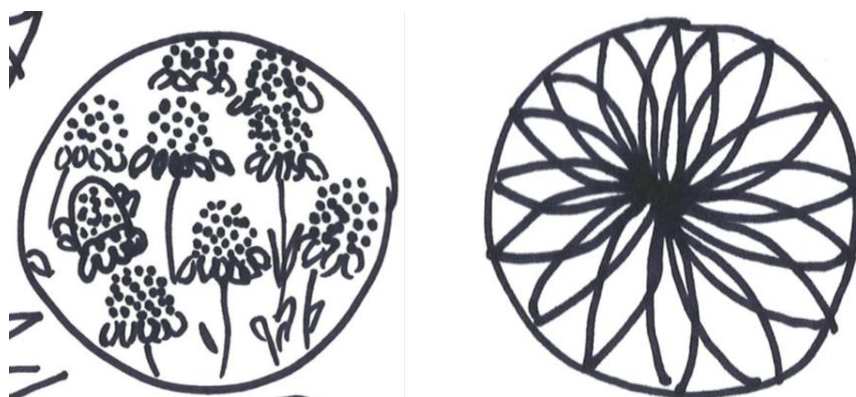
Huovuttaminen on aina ollut minulle läheinen tekniikka. Villa on muovautunut käsissäni suhteellisen helposti, vaikka villa vaatiikin vahvaa ja välillä jopa voimallista työstämistä. Huovuttamisessa tulee hyvin esille tekemisen kokonaisvaltainen prosessi ja sen työstämisessä yhdistyvät ideointi, luova ongelmaratkaisu, ajattelu sekä suunnitelmien toimeenpaneva, tekninen hallinta (Kojonkoski- Rännäli 1995, 68.) Ajatusten ja omien visioiden kautta lähdän suunnittelemaan ja kokeilemaan erilaisia

mahdollisuuksia huovutetun tekstiilin valmistuksessa. Kokeilujen pohjalta mietin työni toteuttamista ja etenemistä sekä pyrin löytämään uudenlaisen tavan nähdä ja toteuttaa työtäni. Oma ilmaisu on halua ammentaa erilaisia arvoja, kauneutta ja ajateltavaa katsojalle.

Prosessissani syntyy huovuttaen valmistettu sisustustekstiiliteos. Huovuttajana työskentelen pitkälti sen mukaan, että prosessin suunnitelma ja vaiheet ovat vahvasti mielessäni, kun aloitan työskentelyn. Pidän siitä, että minulla on mielikuva työstä ja työn vaiheista selvillä ennen työhön ryhtymistä. Usein prosessi vie mennessään ja saan huomata, että suunnitelmasta on hyvä joustaa, jotta saa tekemiseen uusia ulottuvuuksia. (Kts. Käsiyönmääritelmä. Anttila 1993, 32.) Niin kävi tälläkin kertaa. Silmut saivat konkreettisesti uuden muodon ja ulottuvuuden työskentelyn aikana. Seuraavassa käyn läpi Silmut -huopatekstiilin tekemisen suunnittelua ja valmistusta.

3.1 Tekstiilin suunnittelu

Opintojeni alussa olin ajatellut, että opinnäytetyössäni haluan tehdä suuria pyöreitä muotoja huovasta. Suunnittelin tekstiilin koostuvan 3-6 pyöreästä huopaympyrästä. Ensimmäiset ajatukset olivat mustavalkoisia ja kuviona kukkakuviot, joita sommittelin paperille ja kokeilin pieninä huovutettuina kokeiluina. Työnimenä oli Kukkapallot eli "Flowerbools", jonka hylkäsin myöhemmin nimen vaikeuden vuoksi. Mietin, miten teknisesti tekisin kuvion huovalle. Vaihtoehtoina oli musta esihuopa, hahtuvalanka tai painettu silkki, jonka olisin huovuttanut huovalle. Tein luonnoksien pohjalta muutaman kokeilun hahtuvalangalla, jossa kokeilin mustia kukkakuvioita valkoisella pohjalla. Seuraavalla sivulla on kuvia kokeiluista. Jostain syystä kuviot eivät näyttäneet siltä, mitä ajattelin ja hylkäsin mustavalkoisen kukkakuvion idean.

KUVA 13. Ensimmäisiä luonnoksia mustavalkoisesta kukkakuvioista.

KUVAT 14-16. Ensimmäisten luonnosten perusteella tehtyjä huovutettuja kokeiluja.

Toisena ajatuksen mietin pallomaista, roikkuvaa tekstiiliä, jossa olisi huovasta toteutettu kolmiulotteinen, lehdistä muodostuva pinta. Sen tekninen suunnittelu ja valmistaminen tuntui tässä aikataulussa liian haastavalta, joten tämä idea jäi muhimaan seuraavia töitä varten.

KUVA 17. Luonnos kolmiulotteisesta pallomaisesta tekstiilistä.

Kolmantena vaihtoehtona lähdin työstämään aiemmin käyttämäni reikätekniikkaa huovalla. Pyöreät muodot pysyivät edelleen suunnitelmissa, mutta nyt työhöni tulivat prosessin myötä mukaan myös värit. Ideani oli tehdä kolme reikäkuvioin työstettyä valkoista tekstiiliä, joiden taakse huovuttaisin kolme värillistä pyöreää tekstiiliä. Tekstiilit ripustettaisiin noin 5 cm päähän toisistaan, jolloin valot, varjot ja värit alkavat toimia keskenään.

KUVA 18. Kolmas idea oli huovuttaa reikäkuvioituja huopaympyröitä.

KUVA 19. Luonnos oikeassa mittakaavassa 1:1.

KUVA 20. Toisessa luonnoksessa on silmut hieman eri lailla sommiteltuna.

KUVA 21. Reikien sommittelua huovalle.

KUVA 22. Ensimmäinen kokeilu leikattuna.

3.2 Silmujen puhkeaminen

Huovuttaessani ensimmäistä reikäkokeilua mietin työlleni parempaa nimeä. Leikatessani lehtimäisiä kuvioita huovasta mietin niiden muodon muistuttavan keväällä aukeavia silmuja. Silmut ovat tavallaan hyvinkin kuvainnollisia symboleja uudesta, heräävästä luonnosta. Ne kuvastavat uuden alkua, luonnon kiertokulkua ja ne ovat täynnä toivoa. Aina keväisin ihailen kotini ympärillä kasvavan koivikon silmujen puhkeamista valtavalla, lähes taianomaisella voimalla. Juuri silmuihin puhjenneen koivikon väri on lumoava, neonmainen vihreä. Olen kevään lapsi ja herään henkiin keväällä, pimeä talvi on ohi ja keväisen valon myötä aukeaa uusi mahdollisuus. Samalla työni nimi kuvaa päättyvän koulutuksen mahdollistamia uusia silmuja, jotka aukeavat minulle tänä keväänä valmistumiseni myötä. Nimi oli kuin odottanut oivallustani ja se tuntui sopivan työlleni ja liittyi jatkumona hyvin aikaisempien töitteni nimiin. Niinpä työni nimeksi tuli Silmut.

3.2.1 Materiaalit

Varsinaiseen työhöni tilasin Felt Factionin valkoista Jääkarhu- esihuopaa, josta olin aiemminkin toteuttanut huovutettuja tekstiilejäni ja tehnyt myös kokeilun. Huopatekstiilini koko oli vielä päättämättä ja jotenkin se tuntui vaikealta hahmottaa, kun tarkkaa tilaa tekstiilille ei ollut tiedossa. Niinpä leikkasin kokeiluksi halkaisijaltaan 65 cm pyöreän ympyrän. Tiesin, että esihuopa kutistuu huovutettaessa noin kymmenen prosenttia, mutta yllätys oli suuri, kun kokeilu kutistuikin lähes 30 prosenttia. Eli kokeilu oli valmiina vain 48 cm ja se oli aivan liian pieni. Varsinaisessa työssä yhden ympyrän halkaisijan tulisi olla vähintään 65 cm, joten suunnittelin lähtömitaksi 85 cm.

Kokeiluvaiheessa prosessi alkoi viedä suunnittelua ja tekstiilin valmistusta. Leikatessani silmujen aukkoja huopiin, heräsi ajatus, että jospa en leikkaisikaan kaikkia reikiä auki, vaan jättäisin osan silmuista kiinni työhön kolmiulotteisiksi muodoiksi. Kokeilussa olin kuitenkin ehtinyt leikata kaikki silmut irti, joten ompelin kokeeksi muutaman takaisin kiinni kokeiluun. Se näytti oikein hyvältä ja päätin toteuttaa idean varsinaisessa työssä.

KUVA 23. Silmuja huovalla.

Näistä prosessin aikana tulevista oivalluksista saa onnistumisen tunteen ja työn tekemiseen tulee uutta intoa. Tekstiilejä valmistaessa ne ovat juuri niitä käsillä tekemisen herkullisia hetkiä, kun työhön syntyy uusia asioita ja prosessi saa uuden suunnan, tekstiili uuden yksityiskohdan, sävyn, pinnan tai jotain muuta mielenkiintoista. Silloin, kun prosessi alkaa viedä tekemistä ja kokee tekijänä onnistumisen oivalluksen, on siinä tilassa, että työtä voisi tehdä ja tehdä, mielen valtaa hyvä olo, eikä malttaisi millään lopettaa. Työnsä näkee mielessään valmiina ja viehättävänä. (kts. Kojonkoski -Rännäli 1995, 62.)

3.2.2 Värjääminen

Tekstiilissäni muodot ja kolmiulotteisuus kohtavat värit. Työssäni osa on valkoista, jonka taustalle haluan voimakkaita värejä. Värit tulevat usein mielialojen mukaan, mutta usein töissäni toistuvat valkoinen, musta ja harmaa. On kai klassista sanoa, että pidän selkeistä, yksinkertaisista väreistä omissa töissäni, koska olen työssäni niin paljon tekemisissä värien kanssa. Mutta niin se vaan on, pidän väreistä ja kaikki värit ovat kauniita, mutta omissa töissäni korostuvat enemmän materiaalit ja muodot. Tosin värit, ne vähät, ovat tärkeitä ja ne ovat olennainen osa tekstiilejäni. Kun suunnittelin tekstiiliäni, ajattelin alusta asti, että valkoisten tekstiilien taakse tulee kaikkiin eriväriset

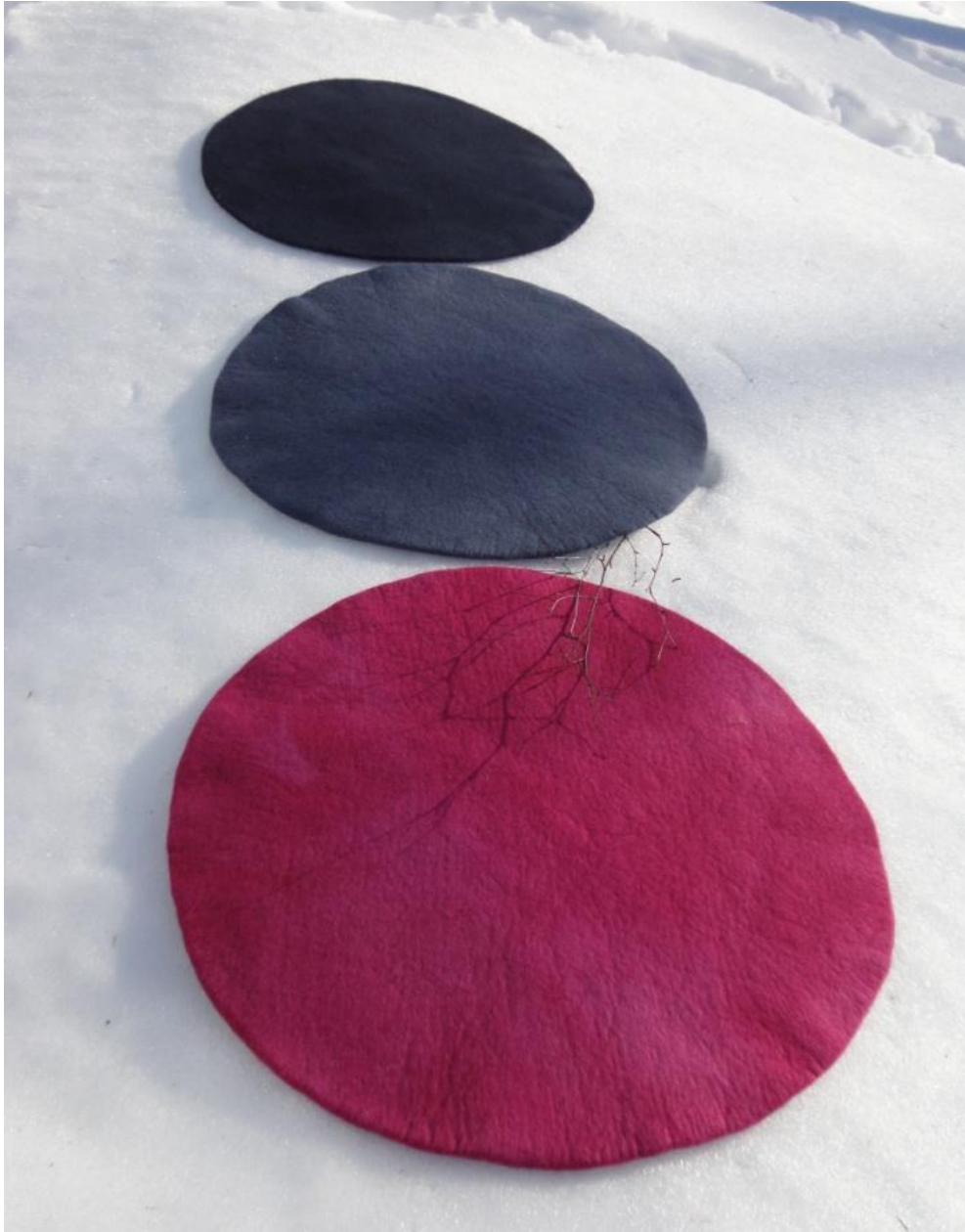
taustat. Nyt kirjoittaessani tätä tajuan, että en edes miettinyt missään vaiheessa mitään muuta mahdollisuutta. Toisaalta pidän väreistä, joihin prosessissani päädyin ja uskon, että kolme eri väriä on hyvä ratkaisu.

KUVA 24. Värjäyskokeiluissa saadut tekstiilin värit (4.2.2012).

Värjäyskokeiluissani lähdin etsimään oikeita, toisiinsa sointuvia sävyjä. Musta ja harmaa löytyivät helposti, mutta kolmatta väriä mietin pitkään. Ensin ajattelin keväistä vihreää, joka olisi sointunut hyvin tekstiilien nimeen ja olisi muutenkin sopinut tekstiileihin hyvin. Aiemmin olin kuitenkin käyttänyt Koivikko - huopapaneeleissani tuota heräävän koivikon sävyistä vihreää, enkä halunnut toistaa samaa väriskaalaa tässä tekstiilissä. Olin kevään aikana viehätynyt voimakkaaseen pinkkiin. Se antoi ihanasti energiaa työn ja opiskelun täyttämään kevääseen. Lähdin tekemään värjäyskokeiluja. Pinkki sävy vaati useamman kokeilun, koska tekstiiliini ei kuitenkaan sopinut aivan räikeä ja kirkas pinkki, vaan sen tuli olla hieman murrettu, hienostunut sävy. Kuitenkin sävyn tuli olla raikas ja hehkuva mustan ja harmaan rinnalla. Kokeiluissa pinkki tahtoi kääntyä liikaa perinteiseen viininpunaiseen tai sitten sinertävään, hieman liian lilaan sävyyn. Löysin kokeilujen kautta hieman harmahtavaan pinkkiin sointuvan sävyn, joka toimii hyvin mustan ja harmaan rinnalla.

Värjäsin huovat leikkaamisen jälkeen. Ajattelin, että värjäystulos on parempi, kun huovan pinta on vielä pehmeä ja huokoinen. Tiesin, että huovat saattaisivat huopua jonkin verran värjäyksessä, mutta se ei haitannut, koska huovuttaisin ne joka tapauksessa värjäämisen jälkeen. Värjäsin huovat oppilaitoksemme värjäämössä, jossa on hyvät suurtalouskeittiöön tarkoitetut kippikattilat (stimmit). Huovat mahtuivat hyvin kattiloihin, jolloin värjäystulos on tasaisempi. Tosin ajatuksena oli, että värjäyksen ei tarvitsisi olla aivan tasainen, jolloin huovan pintaan tulee hieman eloa. Värjäsin huovat Wetterhoffin Subramin- heikkohappoväreillä.

KUVA 25. Värjätyt pohjahuovat.

3.2.3 Huovuttaminen

Suunnittelun, alkuvalmisteluiden ja värjäämisen jälkeen pääsin vihdoin huovuttamaan. Huovuttamisessa hyödynsin oppilaitoksemme Vilho-huovutuskonetta. Vilho on hyvä apu fyysisesti rankassa huovutusvaiheessa, mutta koko prosessin ajan on kuitenkin seurattava huopumista ja huovutettava osin myös käsin rullaten, jotta pinta huopuu kauniiksi ja laadukkaaksi. Varasin huovuttamiseen ilta- ja viikonloppuja, jolloin sain rauhassa työskennellä koneella ja huovutustilassa. Huovuttaminen on minulle tuttua ja turvallista, koska olen tehnyt sitä paljon. Tunnen ja tunnistan, missä

huopumisen vaiheessa villa on ja näin tiedän, mikä työvaihe milloinkin on hyvä tehdä. Huovuttamisessa en juuri käytä saippuaa, vaan lämpöä ja mekaanista muokkausta. Tällöin vältän suurien vesimäärien juoksuttamisen ja työskentely on myös ekologista. Vain silloin, kun työstän huovan pintaa käsin, käytän saippuaa, jotta huovan pinta ei nukkaannu.

Leikkasin kuusi ympyrää, joiden halkaisija oli 85 cm. Huovutin esihuopia Vilho-huovutuskoneessa. Välillä lämmitin huopia kuumalla vedellä ja työstin niitä useamman kerran Vilhossa. Vanuttamisen tein osaksi käsin, jolloin pystyin paremmin hallitsemaan huovan kutistumisen. Vilhoon mahtui kerrallaan vain 2 huopaympyrää, jotta huopuminen onnistui. Samalla kun huovat pyörivät huovutuskoneessa, pystyin värjäämään taustahuopia.

KUVA 26. Ympyröiden leikkuu Jääkarhu- esihuovasta.

Kuuden ympyrän huovuttamiseen kului kuitenkin muutama viikonloppu ja iltatunteja päälle. Värilliset pohjahuovat olivat tämän työvaiheen jälkeen valmiit. Muotoilin ne oikeisiin mittoihin, silitin huovan pinnan ja jätin ympyrät kuivumaan. Huovuttamisen vaihe oli rankka työpäivien ja viikkojen päätteeksi, mutta valmiit huovutetut ympyrät palkitsivat tekijänsä jälleen kerran. Huovan upea ja pehmeä pinta vaatii koskettamaan ja nauttimaan hetken oman käden toteuttamasta työstä.

Huovuttamisen jälkeen oli aika leikata valkoiset reikähuovat. Se on töissäni tärkeä vaihe, koska se tuo töihin sen ilmeen, mitä haen ja miltä ne sitten valmiina näyttävät. Muokkasin kokeilutekstiilissä ollutta kuviota muokkasin hieman, koska halusin töihini säännöllisemmän kuvion. Lisäksi pienensin hieman isoimpia aukkoja. Leikkaus on aikaa vievää puuhaa, koska teen sen käsin ja huopa on paksua ja tiivistä leikata. Kuvionmuodon täytyy kuitenkin olla aina säännöllinen ja siististi leikattu. Leikkasin reiät kolmeen valkoiseen huopaan. Aloitin isoimmista reistä ja sen jälkeen sommittelin pienet reiät sopiviin kohtiin. Apuna minulla oli paperikaava, jotta pystyin hieman hahmottamaan reikien paikkoja.

KUVA 27. Reikien leikkaaminen huopaan.

Leikkaamisen jälkeen huovat piti vielä viimeistellä huovuttamalla, koska en halunnut terävän leikkauspinnan jäävän näkyviin. Kastelin reikähuovat vielä kerran ja huovutin rullaamalla leikkausreunat pehmeiksi. Tämän jälkeen muotoilin ympyrät muotoon, silitin huopapinnan siistiksi ja jätin työt tasolle kuivumaan. Työt olivat nyt ripustusta vaille valmiit.

KUVA 28. Leikattu valkoinen huopaa pinkillä pohjahuovalla.

Huovuttamisen aikana mietin ja suunnittelin töiden ripustamista ja esillepanoa. Tekstiilien pyöreä muoto asetti omat haasteensa esimerkiksi tankojen ja ripustuskujien toteuttamiselle. Mielessä kävi erilaiset tangot ja metalliset kaaret, joiden avulla töiden ripustaminen olisi helppoa. Toisaalta halusin ripustuksen olevan mahdollisemman yksinkertainen, jos töitä siirrellään paikasta toiseen. Ongelmaksi muodostuu usein se, että töiden alkuperäiset ripustustarvikkeet häviävät ja joka ripustuksen yhteydessä joudutaan miettimään korvaavia ratkaisuja. Olisi hyvä, jos ripustamiseen tarvittavat elementit olisivat työssä kiinteinä. Päädyin ompelemaan töihin muoviset, pienet verhorenkaat, joihin siimat saa helposti solmittua. Jokaiseen työhön ompelin kolme rengasta. Huovat ovat keveitä ja tällaiset renkaat jaksavat kannatella työn painoa väliaikaisesti. Jos työ asetetaan johonkin tilaan pysyvästi, kannattaa leikkuuttaa ja väännättää ohut metallitanko renkaiden varaan, jolloin tanko tukee työn kiinnitystä ja muotoa paremmin.

KUVA 29. Silmut .-huopatekstiili esillä oppilaitoksemme huovutustilassa.

3.3 Silmuista lehdiksi

Huopatekstiilin valmistamisprosessi oli sujuva ja palkitseva. Kiireisen työ- ja opiskelutahdin lomassa huopaan tarttuminen oli rentouttavaa. Oli pakko ottaa aikaa omalle tekemiselle ja heittäytyä tekemiseen niin intensiivisesti, että muut asiat unohtuivat. Huovuttaminen on minulle muovailua ja muodon antamista pehmeälle materiaalille. Luonto ja sen antamat aiheet heijastuvat aina tekstiileissäni. Toisaalta ehkä myös pieni ripaus jotain maalaisromanttista, vaikka koenkin, että pidän muuten pelkistetymmästä, selkeistä ja yksinkertaisista väreistä ja muodoista. Lähtökohtaisesti tekstiilini työstämistä hieman hankaloitti se, että selkeää tilaa tai paikkaa tekstiilille ei ollut tiedossa. Nyt olen päättänyt tekstiilien koon ja värit omien mieltymysteni mukaan. Toisaalta yritin miettiä tekstiilin kokoa niin, että se sopisi mahdollisimman monenlaisiin tiloihin. Pääsääntöisesti työni tulee olemaan esillä huopa-aiheisissa näyttelyissä tulevan kesän aikana ja myöhemmin oppilaitoksemme messuosastoilla.

KUVA 30. Pirteä pinkki piristää tekstiilikokonaisuuden väritystä.

Teknisesti huovan valmistamisen prosessi sujui hyvin. Kokemus, hiljainen tieto ja ammatillisuus ovat seikkoja, jotka antavat varmuuden tekemiselle. Toisaalta tällaisessa tilanteessa, jolloin pitää onnistua ja aikaa on vähän, pysyttelen omalla varmallalla alueella, enkä lähde kokeilemaan mitään ihan uutta ja tuntematonta. Sellaisten kokeilujen tekemiseen tarvitaan aikaa ja pidempää paneutumista aiheeseen. Kuitenkin koen onnistuneeni ja olen tyytyväinen Silmut - huopatekstiiliin. Tekstiili on mittasuhteiltaan hyvä ja toimiva. Pyöreä muoto sopii kuviointiin ja tekee tekstiilien pinnalle pienen liikkeen. Värihin olen myös ihastunut, ne toimivat keskenään oikein hyvin. Pirteä pinkki piristää turvallista mustaa ja harmaata. Tekstiili toimii kokonaisuutena, mutta sitä voi käyttää myös osina, mikäli teos ei mahdu kokonaan tilaan. Valkoisia osia voi käyttää myös ilman värillisiä taustahuopia. Tekstiilin valmistaminen oli opinnäytetyön rentouttavin ja terapeuttisin osuus. Seuraavassa pääluvussa käsittelenkin oman tekemisen taustoja ja tekemisen voimaannuttavaa vaikutusta itselleni.

4 SILMUJEN AVAAJA - MINÄ HUOVUTTAJANA

KUVA 31. Silmut – huovutettu tekstiiliteos.

Huovuttaessani omaan tekstiiliäni pohdin omaa ilmaisuani ja tekemistäni. Mikä saa minut tarttumaan villaan ja antamaan sille uuden muodon? Mistä värit, muodot ja intohimo tekemiseen tulee? Miksi perinteiset arvot ja tekstiilit ovat vaikuttaneet omaan tekemiseeni? Pohdiskelin opinnäytetyön tekemisen aikana läpikäymääni aineistoa, tekstiilien taustaa ja merkityksiä minulle. Tekemiseni näen jonkinlaisena kehityskulkuna perinteisistä arvoista, ilmaisun ja luovuuden kautta työhön ja vapaa-aikaan. Käsillä tekeminen on elämässäni mukana lähes kaikessa, jos ei konkreettisenä tekemisenä, niin sitten työstän aiheita ja suunnitelmia. Seuraavissa kappaleissa tuon esille tätä käsillä tekemisen kehityskulkua.

Koen syvää kunnioitusta entisajan taitureita kohtaan, jotka kasvattivat, jalostivat ja värjäisivät materiaalinsa itse ja sen jälkeen vielä kutoivat ne kauniiksi taidokkaiksi kankaiksi. Motivaatioina käsillä tekemiseen oli tarve. (Haastattelu A. Vesanto 15.3.2012). Tämän päivän tekijät taas elävät eri tavalla haastavassa maailmassa tekstiilensä kanssa. Tänä päivänä eletään, ajatellaan ja katsotaan tekstiilejä eri tavalla, lähtökohtana ei ole enää tarve, vaan useimmiten muut arvot. Vapaus on sana, joka kuvaa tämän ajan tekstiilien tekemistä. Taustalla ovat perinteiset, hyvinkin vahvat tekijät ja vaikutteet eri vuosikymmeniltä ja vuosisadoilta. Ne ovat lähtökohtana ja innoittajana monelle tekstiilille ja tekijälle. Mutta niistä saatetaan edetä aivan uusiin pintoihin ja materiaaleihin. (Haastattelu M. Peni 15.3.2012)

Tekstiilin tekijän on erotuttava massasta persoonallisuudellaan, sanomallaan ja koskettavuudellaan. On oltava esillä, osallistuttava näyttelyihin ja tuotava tekstiilit ihmisten katsottavaksi ja koettaviksi. Tekstiileistä on tullut eritavalla kaikkien omaisuutta. Ajan ilmiöt ovat vaikuttaneet tekstiileihin ja peilaavat aina aikaansa. Missä vaiheessa tuli mukaan taiteellinen intentio? Milloin koitti se aika, jolloin tekstiilitaiteilija pyrki tietoisesti muuttamaan sisäisen näkemyksensä kankaaseen kudotuksi aiheeksi, ainutkertaiseksi taiteelliseksi työksi, jonka perimmäisenä tarkoituksena oli antaa katsojalle visuaalinen ja henkinen sanoma? (Peltovuori 1995, 5).

Miten kuvat, värit ja erilaiset aiheet voivat olla aina niin kiehtovia, että niistä saa inspiraation tekemiseen? Mitä käsillä tekeminen antaa, kun kädet aina kaipaavat tekemistä ja tarttuvat uuteen työhön? Ilmaisun on ihmeellistä. Ihmisellä on valtava tarve tuoda itsestään asioita ulos, ilmentää ja tehdä käsillä. Välillä tuntuu, että näissä asioissa on niin suuri voima takana, että sitä ei osaa ajatella, saati ymmärtää. Tämän

hämmennyksen äärellä olen pohtiessani myös omaa tekemistäni. Jotenkin koen, että haluan vain tehdä kaunista, enkä mieti tekstiilieni sanomaa sen enempää, mutta samalla huomaan prosessoivani huovuttaessani elämäni, lapsuuttani, ihmissuhteitani. Eivät kai ne kenellekään sellaisenaan aukea, kun olen asioita tehdessäni miettinyt. Mutta kai ne prosessin läpi salakavalasti hiipivät työhöni, vaikuttavat väreihin ja muotoihin, huovan pinta on jossain kovempaa ja tiiviimpää, koska juuri silloin on puristanut sydänelästä ja tunne on pitänyt purkaa jonnekin. Eija Vähälän seuraavat ajatukset vakuuttivat minua omissa pohdinnoissani. "Luovassa prosessissa syntynyt työ on aina tekijänsä näköinen. Se ilmentää tekijän aikomuksia, asenteita ja tunnetta. Kun käsityön tuote on tekijänsä sisäisen innovaation ja luovan prosessin tulos, käsityö pystyy ilmaisemaan tekijänsä tunteja." (Vähälä 2003, 72)

KUVA 32. Väreillä on työssäni erilaisia merkityksiä.

Värjätessäni pinkkiä huopaa kävin läpi omaa kiirettäni työn, opiskelun, perheen ja kodin välillä. Elämän suorittaminen on paradoksi – suoritan teen koko ajan asioita pois päiväjärjestyksestä, jotta tulisi hetki vain olla ja ajatella. Pinkki väri toi energiaa ja voimallaan muistutti minua oman elämäni ihanuudesta. Nautin sen intensiivisyydestä ja imen itseeni sen energiaa. Musta ja harmaa ovat värejä, jotka vain pysyvät töissäni.

Niiden rinnalle on helppo tuoda kirkkaitakin sävyjä, jolloin värit saavat tehoa ja voimaa. Reikähuopien valkoinen väri taas kiehtoo minua aina. Valkoinen rauhoittaa ja tuo minulle levollisen olon. Reiät tuovat tekstiileihin pitsimäisen hieman romanttisen tunnelman, mutta toisaalta näen huovan pinnassa ihanan ulospäin suuntautuvan liikkeen, joka tuli tekstiileihin itsestään kuvioden muutoksen ja leikkaamisen myötä. Se oli onnistunut ilmiö, joka tuo tekstiileihin ihanaa liikkeen tuntua. Tekstiilien pyöreä muoto on merkityksellinen. Pyöreä muoto on aina kuvannut ikuisuutta ja täydellisyyttä. Ikuisuus tuo minulle mieleen omat mummot, jotka molemmat kutoivat kangaspuilla, kun olin pieni. Sukupolvien jatkumo ja perinteet ovat minulle tärkeitä, jollain tavoin löydän itsestäni mummojeni "silmuja" kutoessani tai huovuttaessani. Tunnen vieväni eteenpäin jotain tärkeää. Täydellisyys on enemmän vertauskuvallinen. En näe töitäni täydellisenä, eikä niiden sitä mielestäni tarvitse ollakaan, mutta pyrkimys siihen on hyvä olla, kaikillakin elämän alueilla.

Kun itse tekee tekstiilejä tekemisen nautinnosta, ajattelee, että olisi ihana tehdä sitä työkseen. Perinteisesti olen ajatellut, että taidetekstiilejä tekevät työkseen arvostetut ja tunnistetut tekstiilialan ammattilaiset. Taidetekstiili nähdään teoksena, jonka työstämiseen käytetään laadukkaita raaka-aineita, syvää ammattitaitoa, erikoisosaamista ja paljon työtunteja. Jonkinlainen omistautuminen ja intohimo kuuluvat taidetekstiilin valmistamisen prosessiin. Taidetekstiilejä tekevät taiteilijat antautuvat työlleen, heittäytyvät prosessiin ja intohimoiseen tekemisen tilaan, silloin prosessi vie mennessään. Sain tähän kuvitelmaan uutta näkökulmaa haastatellessani Aino Kajaniemeä. Hän vakuutti tekstiilitaiteilijan työn olevan ammatti muiden joukossa, kutoja tekee ammatikseen tekstiilejä. Tekstiilitaiteilijan ammatti on samanlainen kuin muutkin ammatit, aina kutominen ei suju tai huvita, silloin pitää pakottaa itsensä puihin ja kutomaan. Silloin työstä on kaukana glamour ja hohto, mutta usein tunne menee ohi ja työ tuntuu taas ihanalta ja antoisalta. Kajaniemi kertoi pitävänsä työstään paljon ilman glamouria, mukavaa tavallista työtä, jossa siinäkin on aikataulut ja paperihommat, niin kuin kenen tahansa työssä. (Kajaniemi 15.3.2012.).

Tämä sai taas itseni ajattelemaan, että on oikeastaan on ihanaa, että saa pitää oman tekemisen nautintona, jota saa herkutella vain pieninä määrinä hetkittäin. Ehkäpä siinä onkin sen intohimon salaisuus, jota tunnen huovuttamista tai kutomista kohtaan. Minä, kiireinen perheen äiti, varastan omalle intohimoiselle itseni toteuttamiselle tunnin sieltä ja tunnin täältä. Ja senkin ajan tunnen syylisyyttä kaikesta siitä, mitä jää sillä aikaa tekemättä. Toisaalta varastetut hetket ovat niitä omia hetkiä, jolloin saa tehdä sitä

mistä nauttii ja tuntee käsillä tekemisen terapiaa. Saa olla hetken vain itseään varten ja tuottaa itselle mielihyvää ja purkaa omia ajatuksia käsiensä kautta. Ne ovat hetkiä, joita ilman arki ei sujuisi. Työni nimi kuvastaa tätäkin oman luomiseni vaihetta. Samalla tavalla oma tekemiseni on silmulla ja odottaa puhkeamistaan sopivalla hetkellä. Työtä huovuttaessani koin silmujen kuvaavan myös lapsiani, jotka ovat nyt elämän alkutaipaleella, tarvitsevat minua vielä paljon, kun he pikkuhiljaa kasvavat ja puhkeavat lehdeksi, jää minulle enemmän aikaa toteuttaa ja ilmaista itseäni.

Oman opettajan työn ohessa koen käsillä tekemisen todella tärkeäksi, koska silloin ymmärtää paremmin opiskelijoiden kädentaidon prosesseja, tuntee tekniikat, työvälineet ja materiaalit. Oma ilmaisu on myös hyvin tärkeä osa omaa tekemistä ja sen kautta oppii antamaan tekemiselle erilaisia arvoja ja merkityksiä. Opettaminen on minulle tärkeää, onhan se työtäni. Opettamisen kautta olen oppinut itse valtavasti ja opiskelijoiden kanssa toteutettavat työt ovat osaksi omia, yhtä syvästi niihin suhtaudun ja paneudun. Oma tekeminen tuo työlleni myös uskottavuutta, kun keskustelen omasta tekemisestä opiskelijoiden kanssa. Opinnäytetyöni kautta sain paljon varmuutta omaan osaamiseen ammatillisesti, mutta ennen kaikkea sain opetusmateriaalia omaan työhöni. Pystyn ammentamaan opinnäytetyöni tuomasta tiedosta ja kokemuksesta aineistoa useaan kurssiin opetuksessani. Huovutettu sisustustekstiiliteos Silmut on jatkumoa suomalaiselle tekstiilin tekemisen perinteelle. Sitä tehdessä koin kokonaisvaltaisen prosessin ja rentoutumisen. Ammatillinen vahva osaaminen antaa varmuuden ja luottamuksen tekniseen tekemiseen. Ideointi ja suunnittelu ovat kutkuttavia ja haasteellisia vaiheita työn tekemisessä. Ja vaikka ne työn alkuvaiheessa ovatkin hitaita ja paljon työtä vaativia, olen oppinut pitämään niistä valtavasti. Niissä oma luovuus ja ideointikyky saavat vallan ja into työn toteuttamiseen syttyy.

KUVA 33. Silmut -tekstiili symbolisoi minulle monia erilaisia arvoja.

5 SILMUJEN VOIMA- POHDINTA

Työssäni halusin perehtyä omaan tekstiilien tekemisen prosessiin ja tekemisen taustoihin. Mietin omaa rooliani huovuttajana, tekstiilin tekijänä ja tekstiilialan kouluttajana. Mietin tekemiseni taustoja ja perustaa, tekstiilien tekemisen merkitystä minulle ja mitä tekstiileilläni haluan kertoa. Tässä pohdinnassa tuon esille tekstiilien perinteen vaikutuksia, nykyhetken ilmiöitä sekä tuon omia ajatuksia tekstiilien tekemisestä tässä ajassa.

Taustoja ja näkökulmia työlleni lähdin hakemaan kirjallisuudesta, tutkimustiedosta sekä haastatteleamalla muutamia alalla toimivia ammattilaisia. Kirjallisuustiedon ja haastattelujen kautta hahmotin itselleni suomalaisen tekstiilitaiteeseen vaikuttaneita taustoja ja ilmiöitä. Lisäksi tutkimustiedon kautta perehdyin aiheeseen, jossa tutkittiin käsityön tekemisen vaikutuksia tekijään. Keskustelin aiheesta paljon kollegoiden ja muiden asiasta kiinnostuneiden kanssa. Sain niiden keskustelujen ja työstämisen kautta paljon ajatuksia aiheestani. Tiedon ympärillä pyörimisen, keskustelujen, tiedonhaun ja haastattelujen kautta oman työn aihe selkiytyi ja kirkastui.

Alussa opinnäytetyön kokonaisuuden työstäminen oli työlästä ja hankalaa. Työstin aihetta mielessäni jatkuvasti työn, tekstiilin valmistuksen ja muun elämän pyörytyksen ohessa. Hektinen elämäntilanne ei helpottanut aiheen työstämistä ja olisin tarvinnut hetken ”luovaa lorvimista”, jotta asiat olisivat selkeytyneet itselle. Välillä aihe tuntui kirkkaalta ja selvältä, kun se taas välillä katosi kauas tavoittamattomiin. Minusta tuntui, että ne asiat, josta olin lähtenyt työtäni kokoamaan, eivät asettuneet yhteen millään. Ne tuntuivat erillisiltä ja toisistaan poikkeavilta. Kirjallisen prosessin ainekset olivat melko lailla hajallaan. Työn aiheen ja alueen rajautuminen ei hahmottunut omassa mielessä, saati, että olisin sen saanut paperille. Aloitus oli haastavaa, koska työn aiheen rajaaminen oli vaikeaa. Kun sain rajauksen tehtyä ja aloin sitkeästi perehtyä suunniteltuun aineistoon, alkoi työn tekeminenkin sujua. Aineistoni pohjalta perehdyin aiheeseen ja löysin vastauksia, ajatuksia ja varmuutta tekemälleni työlle.

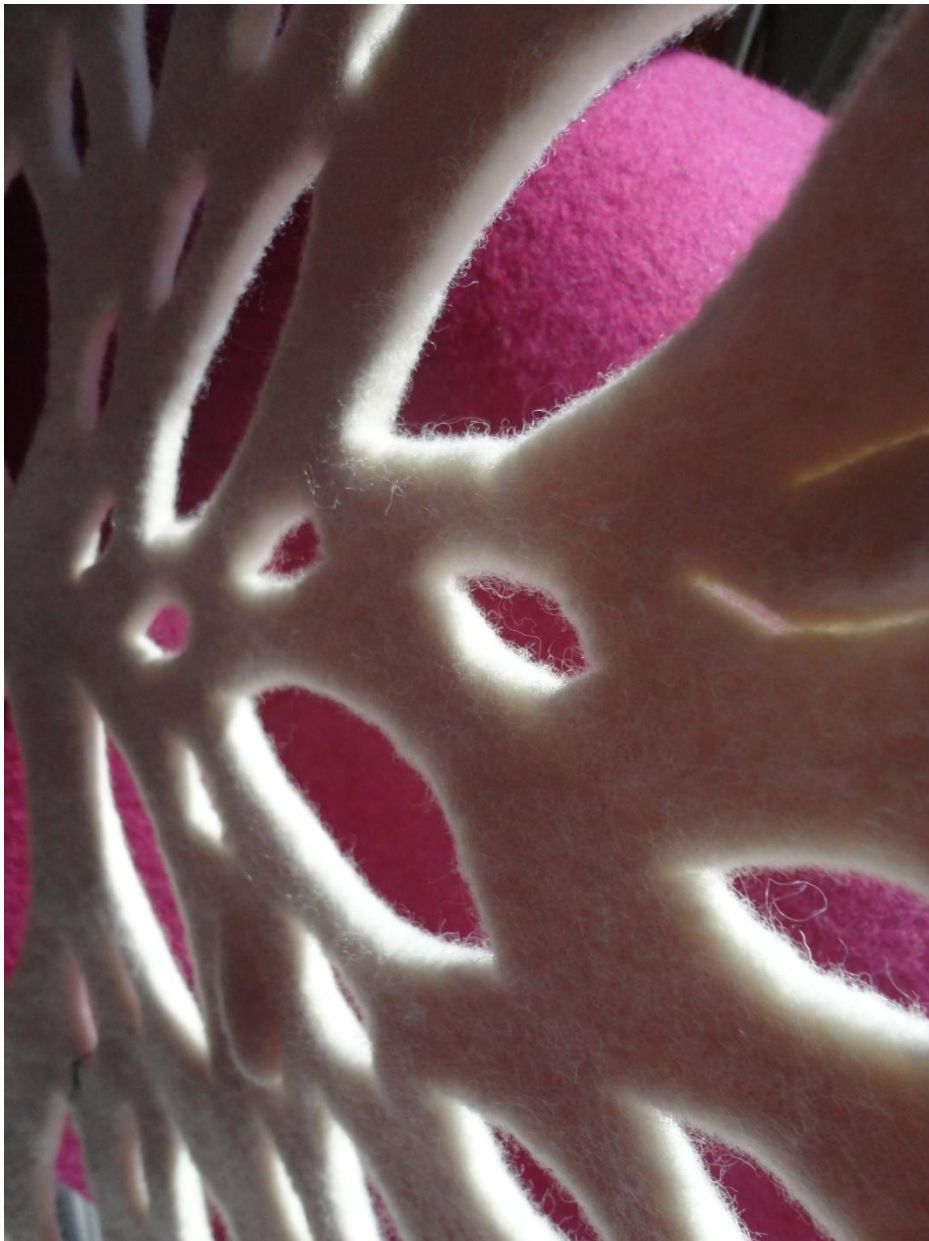
Tekstiilin historian katselmus auttoi minua hahmottamaan ilmiöitä, jotka ovat vaikuttaneet kullakin aikakaudella tekijöiden toimintaan. Miten erilaiset yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset heijastuivat tekstiilien tekemiseen ja niiden arvostukseen. Suomalaisen tekstiilitaiteen tekemisen tausta on rikas ja monipuolinen. Eri aikakaudet

ja niiden ilmiöt peilautuvat aina aikansa tekstiileihin, taiteeseen ja ihmisiin. Suomalaisessa tekstiilitaiteessa vaikuttavat edelleen syvät perinteet ja arvot, vaikka tekstiilien tekeminen ja arvotus on muuttunut. Tämän päivän tekstiilin tekijät elävät erilaisessa maailmassa tekstiiliensä kanssa kuin aiemmat tekijät. Enää pelkkä tekninen taitavuus ja laatu eivät riitä, vaan lisäksi pitää saada työnsä ja ideansa esille omaleimaisuudella ja innovatiivisuudella. Maailma on muuttunut niin teknisesti kuin materiaalisesti erilaiseksi. Teknologia on tuonut tekemiseen oman lisänsä, samoin kuin tietynlainen suvaitsevaisuus ja sallivuus. Kuitenkin tekstiilien tekemisen prosessi on edelleen sama kuin on aina ollut, siinä kaiketi on sen viehättävyys. Paljon on muuttunut tekstiilin tekemisen ympärillä, mutta itse tekeminen ei loppujen lopuksi paljoakaan.

Teemahaastattelujen kautta sain hyvää ja antoisaa kokemustietoa suomalaisen taidetekstiilin vaiheista ja tilasta tänä päivänä. Tieto oli pitkälti sellaista, jota olin osannut odottaa, mutta silti haastattelut antoivat todella paljon omia ajatuksia syventävää tietoa. Toisaalta koin, että haastattelut olivat ammattimaisessa mielessä opinnäytetyöni parasta antia. Haastattelujen kautta sain kiteytettyä omia ajatuksia taidetekstiilin kehityskaaresta Suomessa. Opinnäytetyöni yksi tavoite oli etsiä vastausta kysymyksiin, millaisessa maailmassa teemme tekstiilejä tänä päivänä ja millaisia ilmiöitä niissä peilaamme? Haastateltavat antoivat näihin kysymyksiin paljon vastauksia, vaikka teemakysymyksissä en suoranaisesti näitä kysymyksiä edes esittänyt. Sain näkökulmia tekstiilien arvostuksesta, tekijöistä ja tekemisestä sekä itselleni uutta perspektiiviä aiheeseen. Tekstiilitaidetta tai sen tekijöitä ei voi kategorisoida. Kukaan saa vapauden tehdä tekstiilejä oman näkemyksensä ja tarpeensa mukaan. Tärkeintä tekstiilien tekemisessä on ilmaisu ja vapaus. Tänä päivänä ympärillämme on valtavat mahdollisuudet materiaalien ja tekniikoiden suhteen. Tekstiilit ja taide ovat vapaat perinteisistä määritelmistä. Tämän päivän tekstiileissä näkee perinteisiä tekniikoita ja arvoja kunnioittavia teoksia, mutta myös rohkeasti uudenlaista, sovellettua toteutusta. Tärkeintä on oma ilmaisu ja tekemisen nautinto tekijälle itselleen. Tekstiilin tekijän tulee tuntee historia ja tausta, josta tietoa ja taitoa ammennetaan. Sen kautta syntyvät mahdollisuudet ja sen kautta voidaan tuoda tekstiilien tekemiseen jatkumoon oma jälkemme.

Tutkimustiedon ottaminen työhöni mukaan tuli vasta ohjauksen myötä prosessin keskivaiheilla. Käsityöalan tutkimusten kautta löysin hyvää tietoa käsityön kokonaisvaltaisesta vaikutuksesta tekijään. Oma kokemus sai pohjakeseen teorian tietoa,

mikä sai taas syvemmin vakuuttumaan käsillä tekemisen tärkeydestä. Tänä päivänä, kun tuntuu, että käsillä tekeminen ei ole ollenkaan itsestään selvää kaikille. Itse koen, että kaikenlainen käsittäminen lähtee käsien ja tekemisen kautta. Käsityön tekemisen voidaan sanoa olevan välttämätöntä oman elämän rakentamiseen monipuolisesti. Käsillä tekemisen kokonaisvaltaisuus on mielen täydellistä rentoutumista kaikesta arjen kiireestä. Toisaalta näen käsillä tekemisen ainakin itseni kohdalla perustarpeeksi, jos en saa tehdä käsillä, turhaudun ja voisinpa ajatella, että sitä kautta jopa masentuisin. Omin käsin tehty tuotos on aina palkitseva ja sen kautta näkee oman käden työn konkreettisen tuloksen, mitä ei esimerkiksi kaikessa työelämässä tänä päivänä aina välttämättä näe.

KUVA 34. Silmut -huopatekstiili jatkamassa suomalaisen tekstiilitaiteen perinnettä.

Opinnäytetyöprosessi oli rankka pinnistys kaiken muun elämän pyöryksen keskellä. Olen kuitenkin iloinen, että tein sen, koska se antoi valtavasti tietoa, kokemusta ja ammatillista osaamista. Tärkeintä prosessissa oli varmasti oma henkinen kasvu ja lukuisat pohdinnat ja ajatukset aiheen ympärillä. Se, mitä lähdin kevättalvella hapuillen etsimään, on nyt tässä kerättynä ja tiivistettynä näihin sivuihin. Käsillä tekemisen perinnön olen perinyt mummoiltani ja nyt aikuisena ymmärrän tuon perinnön arvon. Olen oppinut käsillä tekemisen kautta monta elämässä tärkeää asiaa, olen oppinut käyttämään käsillä tekemistä omana terapiana ja onpa käsillä tekemisen vietti ollut niin suurta, että olen saanut siitä itselleni ammatin. Tekstiilit ja niiden tekeminen on minulle hyvin tärkeää ja elämääni eteenpäin vievä voimavara. Kiitos tästä perinnöstä kuuluu mummoille sinne jonnekin!

AINEISTOT

Materiaalit:

FeltFaction. Huopamateriaalit. Saatavissa:

<http://www.feltfaction.fi/fi/materiaalit> [viitattu 31.1.2012]

Wetterhoff. Väri- ja apuaineet. Saatavissa:

<http://shop.wetterhoff.fi/index.php?id=658&lang=1> [viitattu 31.1.2012]

Nauhoitteet:

Kaisa Kotasen kotiarkisto, Petäjävesi. Konservointikeskuksen teemahaastattelunauha
9.3.2012.

Kaisa Kotasen kotiarkisto, Petäjävesi. Aino Kajaniemen teemahaastattelunauha
15.3.2012.

Jyväskylän aikuisopiston (käsi- ja taideteollisuusala) arkisto, Petäjävesi. Ryijynäytteet.

KUVALUETTELO

KUVA 1. Huovutettu Daalia –kattaustekstiili. Kotanen, K. 2011. Petäjävesi.

KUVA2. Koivikko – huopapaneelit, Kaisa Kotanen 2006,

Grace Barrant Design Centre, Lontoo, Englanti. Kotanen, K. 2011. Petäjävesi.

KUVA 3. P. Anttilan kriittisrealistinen evaluaatiomalli sovellettuna Silmut tekstiiliteoksen valmistusprosessiin. (Anttila 2006, 462. Soveltanut K. Kotanen)

KUVA 4. Opiskelijan huovuttamia ja kirjomia koristemunia. Jyväskylän aikuisopisto,
2009. Petäjävesi.

KUVA 5. Akseli Gallen -Kallelan Liekki -ryijy, joka valmistui Pariisiin maailman näyttelyyn vuonna 1900. Suomen käsityön ystävät.

KUVA 6. Eeva Anttilan kuvakudos Ilta kaupungissa (1944-1945). Kuva Designmuseum.

KUVA 7. Dora Jungin 100 ruusua. Pöytäliina (Oy Tampella Ab 1962) on pellavadamastia. Kuva Aarne Pietinen / Designmuseum

KUVA 8. Kirjokansi, valokuituryijy, Johanna Vuorinen, 2001. Pirjo Sinervo, 2001.

KUVA 9. Mirja Marschin työ "Fall". Huovutus, kuumasiirtokuva, kirjonta. Kuva Mirja Marsch, 2007. Alkuperäinen kuva E.J. Saarinen.

KUVA 10. Lumen valo/Light of snow, Maisa Tikkanen, 1998, 210 x 170. Valtion taidekokoelma / The State Art collection.

Kuva 11. Anna Danielssonin Marimekolle suunnittelema Bottna -kangas. Marimekko.

KUVA 12. Mémoire, kuvakudos, Aino Kajaniemi. Kuva Rune Snellman, 2007. Valtion taidekokoelma/The State Art collection.

KUVA 13. Ensimmäisiä luonnoksia mustavalkoisesta kukkakuvioista. Kotanen, K. 2011. Petäjävesi.

KUVAT 14 -16. Ensimmäisten luonnosten perusteella tehtyjä huovutettuja kokeiluja. Kotanen, K. 2011. Petäjävesi.

KUVA 17. Luonnos kolmiulotteisesta pallomaisesta tekstiilistä. Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 18. Kolmas idea oli huovuttaa reikäkuvioituja huopaympyröitä. Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 19. Luonnos oikeassa mittakaavassa 1:1. Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 20. Toisessa luonnoksessa on silmut hieman eri lailla sommiteltuna. Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 21. Reikien sommittelua huovalle. Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 22. Ensimmäinen kokeilu leikattuna. Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 23. Silmuja huovalla. Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 24. Värjäyskokeiluissa saadut huopatekstiilien värit (4.2.2012). Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 25. Värjätyt pohjahuovat. Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 26. Ympyröiden leikkaaminen Jääkarhu- esihuovasta. Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 27. Reikien leikkaaminen huopaan. Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 28. Leikattu valkoinen huopaa pinkillä pohjahuovalla. Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 29. Silmut .-huopatekstiili esillä oppilaitoksemme huovutustilassa. Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 30. Pirteä pinkki piristää tekstiilikokonaisuuden väritystä. Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 31. Silmut – huovutettu tekstiiliteos. Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 32. Väreillä on työssäni erilaisia merkityksiä. Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 33. Silmut -tekstiili symbolisoi minulle monia erilaisia arvoja. Kotanen, K. 2012. Petäjävesi.

KUVA 34. Silmut -huopatekstiili jatkamassa suomalaisen tekstiilitaiteen perinnettä.

AIHEESEEN LIITTYVÄ KIRJALLISUUS

Arrankoski, T. 2002. Creare con il feltro. Milano: Libri S.p.A.

Forss, M. 2000. Värimenetelmät – värjäys, maalaus- kankaanpainanta. Jyväskylä: Gummerus.

Paetau Sjöberg, G. 1999. Huopa - käyttötuotteesta taiteeseen. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Traub, M., 2004. Werkstoff Filz – Grundlagen, Klaidung und Accessoires.

SUULLISTEN TIETOJEN ANTAJAT

Kajaniemi, Aino 2011. Tekstiilitaiteilija. Petäjävesi 20.1.2011. Luento aiheesta Taidetekstiili.

Kajaniemi, Aino 2012. Tekstiilitaiteilija. Jyväskylä 15.3.2012. Haastattelu.

Peni, Maria 2012. Konservaattori. Konservointikeskus, Suomen käsityön museo. 9.3.2012. Haastattelu.

Vesanto, Anne 2012. Johtava konservaattori. Konservointikeskus, Suomen käsityön museo. 9.3.2012. Haastattelu.

JULKAISTUT LÄHTEET

Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen. Artefacta 16. Hamina: Akatiimi Oy

Anttila P. 1993. Käsityön ja muotoilun teoreettiset perusteet. Porvoo: WSOY

Gylèn, M. Enbom, C. 2000. Maisa Tikkanen – Huopateoksia/Works in Felt. Helsinki: Libris Oy.

Kojonkoski-Rännäli, S. 1995. Ajatus käsissämme - Käsityön käsitteen merkityssisällön analyysi. Turun yliopiston julkaisuja. Turku: Painosalama Oy.

Mentu, T. Mikkela, T. Paakkunainen, U. 2005. Huopakirja. Keuruu: Otavan kirjapaino OY.

Peltovuori, S. 1995. Linnut liiteli sanoja – Laila Karttusen kuvatekstiilien problematiikkaa. Helsingin yliopiston taidehistorian laitoksen julkaisuja n:o XIV. Helsinki: Yliopistopaino.

Poutasuo, T. 2001. Tekstiilin taidetta Suomesta. Hamina: Akatiimi Oy

Sihvo, P. 2009. Rakas ryijy – suomalaisten ryijyt. Museovirasto. Vammalan kirjapaino.

Tekstiilitaiteilijat TEXO ry. 2007. 50-vuotisjuhlanäyttely julkaisu, 7. suomalainen tekstiilitriennaali. Kädet ja kaikki. Helsinki: Art-Print Oy.

Vähälä, E. 2003. Luovan käsityöprosessin yhteydet psyykkiseen hyvinvointiin. Taitemia 22. Kuopion muotoiluakatemia. Nurmijärvi. Kirjakas ky.

INTERNET

Aino Kajaniemi: <http://www.elisanet.fi/aino.kajaniemi> [viitattu 16.3.2012]

Käspaikka: <http://www.kaspaikka.fi/ryijy/ryijygalleria.html> [viitattu 16.3.2012]

Mirja Marsch: <http://www.mirjamarsch.com> [viitattu 19.3.2012]

Ornamo: <http://www.ornamo.fi/> [viitattu 31.1.2012]

Suomen käsityön ystävät : <http://www.kasityonystavat.fi/historia.php> [viitattu 16.3.2012]

Suomen käsityön museo: <http://www.craftmuseum.fi/> [viitattu 31.1.2012]

Suomen huopayhdistys Filtti: <http://www.filtti.fi/fi/index.html> [viitattu 31.1.2012]

ANSIOLUETTELO

Marjo Hanna- Kaisa Kotanen
28.03.1973, Petäjävesi

Hankakoskentie 45
41900 Petäjävesi

0400- 893 932
kaisa.kotanen@jao.fi

naimisissa, kaksi lasta

KOULUTUS

Tekstiilin ammattitutkinto	Jyväskylän aikuisopisto	2006
Opettajan pedagogiset opinnot	Jyväskylän ammatillinen opettajakorkeakoulu	2005
Ohjausverstas- koulutus	Opinpaja Oy	2004
Näyttötutkintomestareiden päivityskoulutus	Jyväskylän ammattikorkeakoulu	2004
Näyttötutkintojen kehittämiskoulutus	Jyväskylän ammattikorkeakoulu	2003
Ammattiperinne ja jatkuvuus	Jyväskylän ammattikorkeakoulu	2003
Artenomi, tekstiiliala	Mikkelin ammatti-instituutti	1999
Artesaani, kutoja	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	1994
Ylioppilas	Petäjäveden lukio	1992

TYÖKOKEMUS

Kouluttaja, tekstiiliala	Jyväskylän aikuisopisto, käsi- ja taideteollisuusala	2005 –
Päätoiminen tuntiopettaja 2004	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	syksy
Päätoiminen tuntiopettaja 2004	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	2003-
Päätoiminen tuntiopettaja	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	2002- 2003
Tuntiopettaja	Jyväskylän käsityökoulu	kevät 1999
Kutoja/varastonhoitaja	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	1994- 1997
Myyjä	Standard Line Ky	1994- 1996
Harjoittelija	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuus ry	kesä 1993

Myyjä	Dallas Jeans Oy	1992- 1993
Myymläapulainen	Profar Oy	1989- 1992

KURSSIOPETTAJA

Hattujuttu-kurssi	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	1998
Helposti huovasta- kurssi	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	1998
Kurssiopettaja, huovutus ja kankaanpainanta	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	1997
Värjäys ja huovutus- työpaja	Muuramen yläaste	1994

KURSSIT

MS Powerpoint 2002-perusteet	Jyväskylän aikuispisto	2004
3D felting course	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	2004
Hörhöjä ja hattuja	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	2003
Ohut huopakangas	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	2002
Happy hats feltcourse	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	1998
Villan painaminen reaktiiviväreillä	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	1998
Muodon hahmottaminen savesta	Loimaan ammatti-instituutti	1997
Kirjansidonnän peruskurssi	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	1997
Huovutuksen työpaja	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	1994
Kankaanpainannän työpaja	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	1994

TILAUSTYÖT	Petäjäveden vanhan kirkon huopikkaat	1999
-------------------	--------------------------------------	------

JÄSENYYDET	Suomen huopayhdistys Filtti
-------------------	-----------------------------

NÄYTTELYT	Fiini Filtti, Kenkävero, Mikkeli	2007
	FiltATten, Kaarakantalo, Seinäjoki	2006
	Grace Barrand Design Centre, Lontoo, Englanti	2006
	Jämsän 8. kansainvälinen huopanäyttely	2006
	Jämsän 7. kansainvälinen huopanäyttely	2005

Teemahaastattelukysymykset

- Mitä on taidekäsityö?
- Mikä on taidetekstiili?
- Mikä on taidetekstiilin tehtävä?
- Miten taidetekstiilejä voi valmistaa? Tekniikat?
- Onko taidetekstiilissä oleellista aika, ammattitaito ja arvo?
- Arvostetaanko tekstiilitaidetta? Miten se näkyy?
- Kuka on taidetekstiilin tekijä?
- Voiko taidetekstiilejä tehdä kuka vaan?
- Missä on taidetekstiilejä (tila)?
- Millaisena näet suomalaisen taidetekstiilin kehityskaaren?
- Voiko taidetekstiili olla myös esim. sisustustekstiili, tilatekstiili ja käyttötekstiili?
- Miten näet perinteisen taidetekstiilin ja nykytaidetekstiilin eron? Onko sitä?
- Mainitse muutama sinusta merkittävä suomalainen tekstiilitaiteilija.